

SIAMO DI NUOVO INSIEME

NR. 26-27 ■ SERIE NOUĂ ■ APRILIE-IUNIE 2011

FONDATA ÎN 2007 ■ ISSN 1843-2085 ■ REVISTĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA **RO.AS.IT.** CU SPRIJINUL FINANCIAR AL GUVERNULUI ROMÂNIEI, PRIN DEPARTAMENTUL PENTRU RELAȚII INTERNETICE

„De la emigrare la integrare”, la Palatul Parlamentului

Într-un moment de sărbătoare, atât pentru Italia, cât și pentru Asociația Italianilor din România, RO.AS.IT. a organizat o nouă secvență din istoria expoziției „De la emigrare la integrare”, cu sprijinul instituției Palatul Parlamentului, chiar în fața sălii de plen a Camerei Deputaților. Manifestarea a fost una de gală, fiind dedicată Zilei Republicii Italiene, 2 iunie, și împlinirii a 150 de ani de la constituirea Italiei Mari (1861-2011).

Pentru Asociația noastră, evenimentul a reprezentat, totodată, încununarea a 18 ani de activitate în slujba minorității italiene din România. În toată această perioadă, activitatea RO.AS.IT. s-a canalizat spre redescoperirea, promovarea și conservarea identității etniei, pentru a arăta țării întregi că aici se află o autentică și valoroasă comunitate cu origini italiene.

Așa s-a născut expoziția „De la emigrare la integrare”. Ceea ce s-a expus este, desigur, doar o mică parte din patrimoniul de fotografii-document al minorității italiene din România, însă continuăm să colectăm asemenea materiale pentru expoziții și nu numai, astfel încât de la un vernisaj la altul, să putem prezenta informații noi despre istoria etnicilor italieni din România.

Tot la Parlament s-a inaugurat și o nouă secțiune a acestei expoziții, care surprinde o parte din contribuțiile italiene la arhitectura Bucureștiului, cunoscut fiind faptul că mulți dintre arhitecții de valoare pe care i-a avut România au fost de origine italiană. Realizarea acestei secțiuni de către Romeo și Lucian Chiriac, intitulată sugestiv „Contribuții italiene la arhitectura Bucureștiului” constituie o elocventă mărturie a implicării și prezenței active a

etniei italiene în viața culturală și socială de astăzi, la fel ca și participarea lui Horia Collobichio (unul dintre cei care au contribuit cu lucrări la construirea Palatului Parlamentului), prezent în expoziție cu sculptură mică, din alabastru. Iată că reprezentanții de astăzi ai minorității italiene sunt demni de strămoșii lor. Eforturile noastre de a realiza acest eveniment au fost susținute atât de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, cât și de Guvernul României prin DRI, cărora le mulțumim.

Urarea, *La mulți ani Italia! La mulți ani România!* din partea întregii comunități italiene de aici, a fost transmisă în aceeași zi și premierului Silvio Berlusconi care, printr-o semnificativă coincidență, s-a aflat la București.

Mircea Grosaru
Președinte RO.AS.IT.

Aspecte de la evenimentul de la Palatul Parlamentului

FONDATA ÎN 2007

NR. 26-27 ■ SERIE NOUĂ
APRILIE - Iunie 2011

ISSN 1843-2085

Revistă editată
de Asociația Italianilor
din România **RO.AS.IT.**
cu sprijinul financiar al
Guvernului României,
prin Departamentul
pentru relații interetnice

Președinte fondator
Mircea Grosaru

Seniori editori
Cristian Topescu
Nicolae Luca

Colectiv redacțional

Director
Gabriela Tarabega

Redactori
Emanuele Leoni
Elena Bădescu
Dan Comarnescu

Design & pre-press
Square Media SRL

**Asociația
Italianilor
din România
RO.AS.IT.**

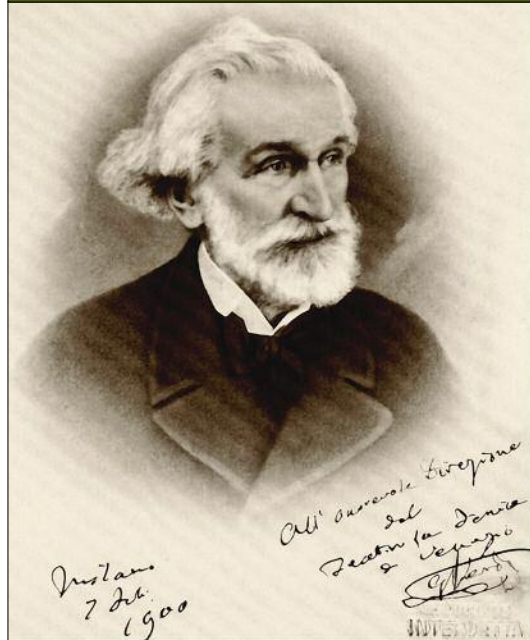

asociație cu statut
de utilitate publică

Str. Lipskani nr. 19, etaj 1
030031 București
Tel./Fax: 031 4212 869
ufficio@roasit.ro

www.roasit.ro

EVENTI / EVENIMENTE

2011 – ANUL VERDI

- 06 **VERDI, 110 anni dalla sua morte / 110 ani de la dispariție**
- 09 **Marcarea Anului Verdi la ONB**
- 10 **De la Filipissima la Traviatissima**
- 12 **Eu sunt Felicia!**
- 13 **Omagiu lui Giuseppe Verdi, la Institutul Italian de Cultură „Vito Grasso” din București**
- 14 **O biografie de excepție: Monseniorul Vladimir Ghika**

CULTURA / CULTURĂ

15 **Gli Italiani e l'arte musicale in Romania / Italianii și arta muzicală în România**

18 **Intervista / Interviu. Luisa Vinci e Nadia Nigris – le coordinatrice del progetto europeo StudiOpera / coordonatoarele proiectului european StudiOpera**

SOCIETĂ' / SOCIAL

22 **Moș Antonio Rotta. Portret / Zio Antonio Rotta. Ritratto**

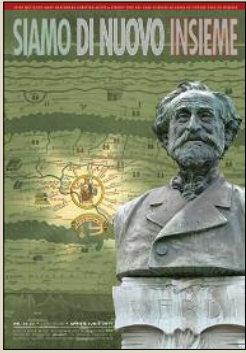
26 **Teresa și „al său” Alberto: istoria unei iubiri eterne, dincolo de orice depărtare!**

28 **Voluntari italiani la Biserica Romano-Catolică Sfânta Fecioară Maria Îndurerată din București / Volontari italiani alla Chiesa Romano-Cattolica Santa Vergine Maria Addolorata di Bucarest**

30 **Rețete de vară**

31 **Notizie / Știri**

Ținem să mulțumim în mod deosebit dnei prof. Viria Tonato și dott. Antonio Rizzo pentru sprijinul acordat în realizarea versiunilor în limba italiană ale articolelor publicate în revistă.

Tenorul Antonio Furnari și Ansamblul Di nuovo insieme

Pe scena Suceveană

Asociația Italienilor din România – RO.AS.IT., care a deschis luni, 9 mai, la Suceava, de Ziua Europei, la Galeria „Bucovina” de la Palatul Administrativ, expoziția foto-documentară sub genericul *De la emigrare la integrare*, a organizat seara, în Sala „Dom Polski”, un spectacol de cântece și dansuri tradiționale.

Ștefan Lupu, cea mai tânără speranță a RO.AS.IT.

Un moment de bucurie, menit să deschidă sufletele

Manifestarea, prezentată de actorul Adrian Păduraru ca *un moment de bucurie*, realizat *fără formalism*, un moment menit să deschidă sufletele, i-a adus pe scenă pe tenorul Antonio Furnari și pe membrii Ansamblului de dansuri tradiționale italiene *Di nuovo insieme* (Din nou împreună).

Spectacolul, care s-a deschis cu un moment folcloric oferit de gazde, o suită de dansuri tradiționale poloneze susținută de Ansamblul Solonczanka, a prezentat, ca o punte de legătură cu expoziția foto-documentară care ilustrează istoria italienilor care s-au împământat în România, un film despre minoritatea italiană realizat de Anca Filoteanu.

Un film despre rădăcini

Filmul, în care câțiva membri ai Comunității etnice italiene din România prezintă istoria familiilor lor (istorie susținută vizual de imagini de arhivă, fotografiile care se regăsesc în expoziția *De la emigrare la integrare*), este, așa

cum l-a prezentat Adrian Păduraru, *un film despre rădăcini*, rădăcini familiale ale unor membri ai RO.AS.IT., între care și personalități ale Comunității italiene din România, cum este artista plastică Angela Tomaselli.

Filmul cuprinde și secvențe cu români din Italia, români plecați la lucru sau stabiliți definitiv acolo.

Așa cum pentru italieni România era un Eldorado, în sec. al XIX-lea, un loc către care se îndreptau cu speranța unei vieți mai bune, tot așa este Italia astăzi pentru mulți români.

Fondul sonor al filmului este asigurat de înregistrări ale tenorului Antonio Furnari.

Moment muzical de gitară clasică și dansuri tradiționale italiene

Filmului i-a urmat un moment muzical de gitară clasică susținut de cel mai tânăr protagonist al spectacolului, elevul Ștefan Lupu (clasa a V-a la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”, Suceava), după care au intrat în scenă membrii Ansamblului *Di nuovo insieme*, coordonat de maestrul coregraf Petre Șușu, ansamblu alcătuit în cea mai mare parte din studenți.

A fost prezentată o suită de dansuri tradiționale italiene; o evoluție perfectă, profesionistă, care a atras aplauzele spectatorilor.

Antonio Furnari, de la canzoneta italiană, la Țărăncuță, țărăncuță și Trandafir de la Moldova

Prezența pe scena Sălii „Dom Polski” a tenorului de talie internațională, Antonio Furnari, a constituit momentul forte al spectacolului.

Artistul și-a început programul prezentând publicului sucevean cea mai frumoasă tarantella napolitană, *Funiculi, Funicula*. Au urmat apoi cântece cunoscute – *Guarda che luna, guarda che mare* (cântat în premieră în România, cu ani în urmă, pe scena Teatrului „Constantin Tănase”), *Marina, Marina*, dar și, așa cum a spus el, *la canzone piu bella di tutti tempi, L'amore e una cosa meravigliosa*.

Antonio Furnari a cântat de la faimoase canzonete din repertoriul lui Enrico Caruso (*O sole mio*), la piese muzicale de pe albumul său *Best of Antonio Furnari*, album care conține și cântece românești, pe care le interpretează cu multă plăcere.

Cântecele italienești s-au împletit apoi într-un potpuriu cu cântece românești (*Țărăncuță, țărăncuță, Of, inimioară!, M-a făcut mama oltean, Trandafir de la Moldova*).

Momentul special al spectacolului l-a constituit interpretarea la final (pe scenă fiind și membrii Ansamblului *Di nuovo insieme*) a imnului RO.AS.IT. *Frumoasă ești Italie!*, pe versurile lui Grigore Vieru.

Furnari, cea mai frumoasă voce italiană din anii '60

Născut în Catania, în urmă cu aproape șapte decenii, Antonio Furnari, care a scos până acum peste 40 de albume vândute în milioane de exemplare, s-a remarcat în anul 1960, când RAI i-a oferit premiul pentru *cea mai frumoasă voce italiană*.

În anul 1965 Antonio Furnari, care a venit ca prim-solist la Teatrul „Constantin Tănase” din București cu un contract pentru două luni, a rămas în România pentru... 13 ani. A plecat apoi în Japonia, SUA, Canada... a

participat la mari festivaluri și a obținut premii prestigioase, dar în 1998, după o revenire în România și după un turneu întreprins alături de artiști precum Dan Spătaru și Sofia Vicoveanca, a rămas în țară. Așa cum a mărturisit el la vernisajul expoziției foto-documentare de la Galeria „Bucovina”: *iubesc această țară și vreau să îmbătrânesc aici*.

Tiberiu Cosovan
(*Monitorul de Suceava*)

Sus: aspect de la vernisajul expoziției la Palatul Administrativ - Suceava.
Stânga: Ansamblul *Di nuovo insieme*

Uno dei massimi compositori italiani dell'Ottocento, Giuseppe Fortunino Francesco Verdi, nacque il 10 ottobre 1813 a Roncole, vicino alla piccola città di Busseto, nella provincia di Parma, dove i suoi genitori, Carlo Giuseppe Verdi e Luigia Uttini avevano una piccola fattoria - *Osteria Vecchia*.

Sin dall'infanzia, Giuseppe prese lezioni di musica dall'organista della chiesa, ripetendo a casa ad una „spinetta” disaccordata (una specie di clavicembalo). Impressionato dalle sue attitudini musicali, Antonio Barezzi, un commerciante di Busseto amante della musica ed amico della famiglia Verdi, lo portò in casa sua pagandogli le lezioni di musica ad un livello più alto. Nel 1832 si recò a Milano con una modesta borsa dal „Monte di pietà” e con l'aiuto generoso di Barezzi. Qui, poté migliorare la propria tecnica musicale.

Nello stesso anno, il futuro musicista si presentò al Conservatorio di Milano, dove fu respinto per aver sorpassato l'età limite per uno studente di conservatorio. Ma nel 1900, allorché il Ministro d'allora della pubblica istruzione, Guido Baccelli, si rivolgerà a Verdi perché il maestro consenta ad intitolare con il suo nome il Conservatorio milanese, ne avrà un gentile ma netto rifiuto. E Verdi commenterà: „Non mi hanno voluto da giovane, non mi avranno da vecchio!”

A Milano prese lezioni di composizione con un allievo di Giovanni Paisiello, compositore e assistente alla Scala - Vincenzo Lavigna, e conobbe molte opere di parecchi grandi musicisti del passato.

Tornatosi a Busseto, nel 1833, dopo la morte di Provesi, il suo primo insegnante di musica, venne assunto come maestro di cappella e nel 1836 sposò la figlia di Barezzi, Margherita, dalla quale avrà due figli, Virginia e Icilio.

Attratto dalla musica d'opera, Verdi cominciò a comporre e nel 1839, quando si spostò a Milano, e quando ebbe luogo al Teatro alla Scala la prima esecuzione dell'opera *Oberto, conte di San Bonifacio*. Il successo dell'opera fu però oscurato dalla morte dei due figli, seguita da quella di Margherita, accaduta nel 1840.

Dopo queste gravi perdite, Verdi si dedicherà solamente all'attività componistica, ed il primo spettacolo con *Un giorno di regno*, sarà, sfortunatamente, un fiasco totale. Scoraggiato, volle rinunciare alla musica, ma dopo due anni, nel 1842, ottenne con l'opera *Nabucco* un successo straordinario, grazie anche all'interpretazione speciale del soprano Giuseppina Strepponi, quella che gli resterà accanto fino all'ultimo momento della sua vita.

Negli anni che seguirono, Verdi lavorò, come dichiarava lui stesso, „come un condannato a galera”, per rispondere alle numerosissime richieste d'opere da parte di diversi teatri d'Italia. Così apparvero le tredici opere composte tra gli anni 1843 -1850, le più conosciute essendo: *I Lombardi alla prima crociata*, *Ernani*, *I due Foscari*, *Macbeth*, *Luisa Miller*.

VERDI, 110 anni

Unul din cei mai mari compozitori italieni ai sec. XIX, Giuseppe Fortunino Francesco Verdi, s-a născut la 10 octombrie 1813 la Roncole, lângă micul oraș Busseto, în provincia Parma, unde părinții săi, Carlo Giuseppe Verdi și Luigia Uttini aveau o mică fermă - Osteria Vecchia.

Încă din copilărie Giuseppe ia lecții de muzică de la organistul bisericii, exersând acasă la o „spinetă” (un fel de clavecin) dezacordată. Impresionat de aptitudinile sale muzicale, Antonio Barezzi, un comerciant din Busseto, iubitor de muzică și prieten al familiei Verdi, îl ia la el acasă și îi plătește lecții de muzică la un nivel mai avansat.

În 1832 pleacă la Milano cu o modestă subvenție din partea „Muntelui de Pietate” și cu generosul ajutor al lui Barezzi. Aici își va perfecționa tehnica muzicală. În același an, viitorul muzician se prezintă la Conservatorul din Milano, dar este respins pentru că depășise limita de vârstă a unui student de conservator. Însă în 1900, când Ministrul Instrucțiunii Publice de atunci, Guido Baccelli îi va cere lui Verdi consimțământul de a se da numele său Conservatorului din Milano, va primi din partea acestuia un refuz categoric: „Nu m-au vrut la tinerețe, nu or să mă aibă la bătrânețe!”

La Milano ia lecții de compoziție cu un elev al lui Giovanni Paisiello, compozitorul și corepetitorul Scalei - Vincenzo Lavigna și va cunoaște multe din creațiile contemporane de operă.

Întors la Busseto, în 1833, după moartea lui Provesi, primul său profesor de muzică, este angajat maestru de capelă și în 1836 se căsătorește cu fiica lui Barezzi, Margherita, de la care va avea doi copii, Virginia și Icilio.

Atras de muzica de operă, Verdi începe să compună și în 1839, când se mută la Milano, debutează la Teatro alla Scala cu opera Oberto, conte di San Bonifacio. Succesul operei este însă întunecat de moartea celor doi copii, urmată de cea a Margheritei, în 1840. După aceste grave pierderi, Verdi se va dedica numai activității componistice, dar primul spectacol cu Un giorno di regno, este, din nefericire, un fiasco total.

Descurajat, e gata să renunțe la muzică, dar după doi ani, în 1842, obține cu opera Nabucco un succes extraordinar, datorat în parte și interpretării

dalla sua morte

Nel 1848 si stabilì a Parigi, dove compose, in solo tre anni (tra 1851 e 1853) i tre capolavori della famosissima „Trilogia popolare”: *Rigoletto*, *Il Trovatore* e *La Traviata*. Il successo di queste, come anche di quella che seguì – *I vespri siciliani* – fu clamoroso. Aureolato dalla gloria dei grandi compositori, Verdi tornò in patria e si stabilì insieme a Giuseppina Strepponi, alla proprietà „Sant'Agata” di Busseto, dove trascorse la più gran parte della sua vita.

Nel 1857 vide la luce della ribalta l'opera *Simon Boccanegra*, e nel 1859 *Un ballo in maschera*. Nello stesso anno il compositore sposò segretamente Giuseppina Strepponi. Dal 1861, l'anno dell'Unione d'Italia, Verdi si dedicò anche all'attività politica, il suo nome diventando pure il simbolo del movimento di liberazione del nord d'Italia dalla dominazione austriaca, sotto il governo della dinastia di Savoia: V.E.R.D.I. = Vittorio Emanuele Re D'Italia.

Nel 1874 fu nominato senatore nel Parlamento italiano. In tutto questo tempo continuò a svolgere la sua fruttuosa attività musicale e così apparvero le altrettanto celeberrime opere *La forza del destino* e *la Messa di Requiem*, omaggio portato al celebre scrittore Alessandro Manzoni alla morte di questo, accaduta nel 1873.

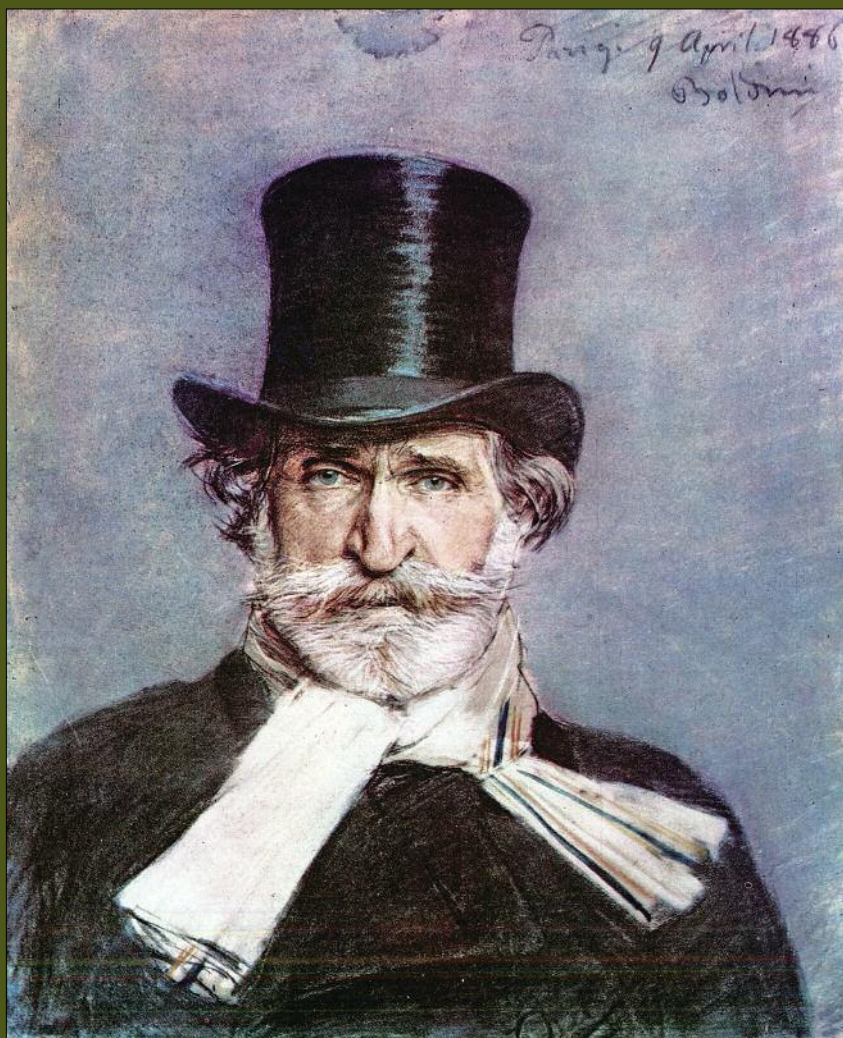
In occasione dell'apertura del Canale di Suez nel 1869, Verdi compose *Aida*.

Nel 1887 fu la prima esecuzione di un altro capolavoro verdino, *Otello*, e nel 1893, fu clamorosamente accolta dal pubblico l'opera buffa *Falstaff*, ispirata sempre alla creazione di Shakespeare.

Ritiratosi all'età di 80 anni alla fattoria „Sant'Agata”, Verdi non compose altre opere e non potendo sopravvivere che quattro anni alla morte di Giuseppina, nel 1897, si spense a Milano, il 27 gennaio 1901, colpito da trombosi cerebrale.

Il suo testamento conteneva, tra l'altro, questa breve nota: „Ordino che i miei funerali sieno modestissimi e sieno fatti o allo spuntar del giorno e all'Ave Maria di sera senza canti e suoni. Non voglio nessuna partecipazione della mia morte colle solite formule”. Il funerale fu celebrato senza frastuono, come il musicista aveva desiderato.

Verdi fu invece solennemente commemorato alla Scala, il 10 febbraio 1901, con un concerto,

deosebite a sopranei Giuseppina Strepponi, cea care îi va rămâne alături până la sfârșitul vieții ei.

În anii următori, Verdi trudește, conform declarației sale, „ca un ocnaș”, pentru a răspunde numeroaselor cereri de opere din partea a diferite teatre din Italia. Astfel au apărut cele treisprezece opere compuse între anii 1843 - 1850, cele mai cunoscute fiind: *I Lombardi alla prima crociata* (Lombarzii), *Ernani*, *I due Foscari*, *Macbeth*, *Luisa Miller*.

Portretul lui Giuseppe Verdi de Giovanni Boldini, 1886

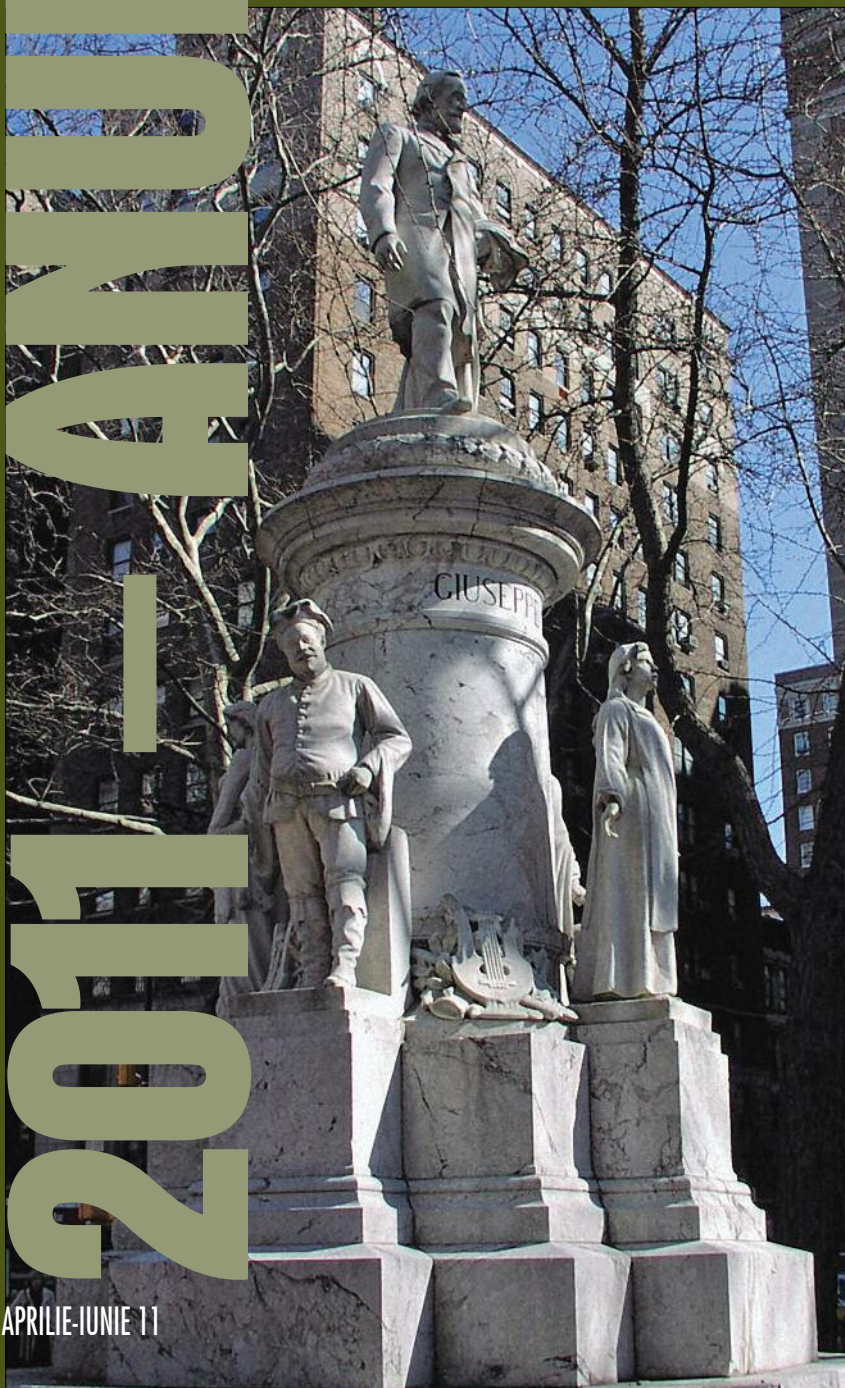
Verdi, 110 ani de la dispariție

APRILE-GIUGNO 11 07

directo da Arturo Toscanini, dedicat la sue muzice e al quale parteciparono, tra gli altri cantanti, Francesco Tamagno ed Enrico Caruso.

Ad un mese dalla sua morte, tutta Milano gli rese infine un grandioso omaggio, accompagnando le sue spoglie e quelle di Giuseppina dal Cimitero Monumentale alla *Casa di riposo Giuseppe Verdi*, fondata dal compositore. Il nome di Giuseppe Verdi è rimasto per sempre legato alla musica universale ed agli ideali di libert  della sua patria. Quest'anno, alla celebraziune di 150 anni dall'Unit  d'Italia e di 110 anni dalla morte del gran compositore, in molti paesi, tra i quali anche in Romania, si svolgono delle festivit  che riportano a vita l'esclamazione simbolica degli italiani del 1861: „Viva Verdi!”.

Statuia lui Giuseppe Verdi de Pasquale Civiletti, 1906
(Broadway, New York)

În 1848 se stabilește la Paris, unde compune, în numai trei ani (1851 - 1853), cele trei capodopere ale faimoasei „Trilogii populare”: Rigoletto, Il Trovatore și La Traviata. Succesul acestora, ca și al următoareii – I vesperi siciliani (Vecerniile siciliene) a fost deosebit.

Aureolat de gloria marilor compozitori, revine în patrie, stabilindu-se împreună cu Giuseppina Strepponi la proprietatea „Sant'Agata” din Busseto, unde își va petrece cea mai mare parte din viață.

În 1857 vede lumina rampei opera Simon Boccanegra, iar în 1859 Un ballo in maschera (Bal mascat). În același an, se căsătorește în secret cu Giuseppina Strepponi. Din anul 1861, anul Unificării Italiei, Verdi se dedică și activității politice, numele său devenind chiar simbolul mișcării de eliberare a Nordului Italiei de sub dominația austriacă, sub conducerea dinastiei de Savoia: V.E.R.D.I. = Vittorio Emmanuele Re D ' Italia (Vittorio Emmanuele, Regele Italiei). În 1874 este numit senator în Parlamentul italian.

În tot acest timp continuă să-și desfășoare fructuoasa activitate muzicală, astfel luând naștere la fel de celebrele La forza del destino (Forța destinului) și Messa di Requiem, omagiu adus ilustrului scriitor Alessandro Manzoni la moartea acestuia, în 1873. Cu ocazia deschiderii Canalului de Suez în 1869, Verdi compune opera Aida. În 1887 are loc premiera altei capodopere, Otello, iar în 1893, are parte de un alt succes răsunător cu opera buffa Falstaff, inspirată tot din creația lui Shakespeare.

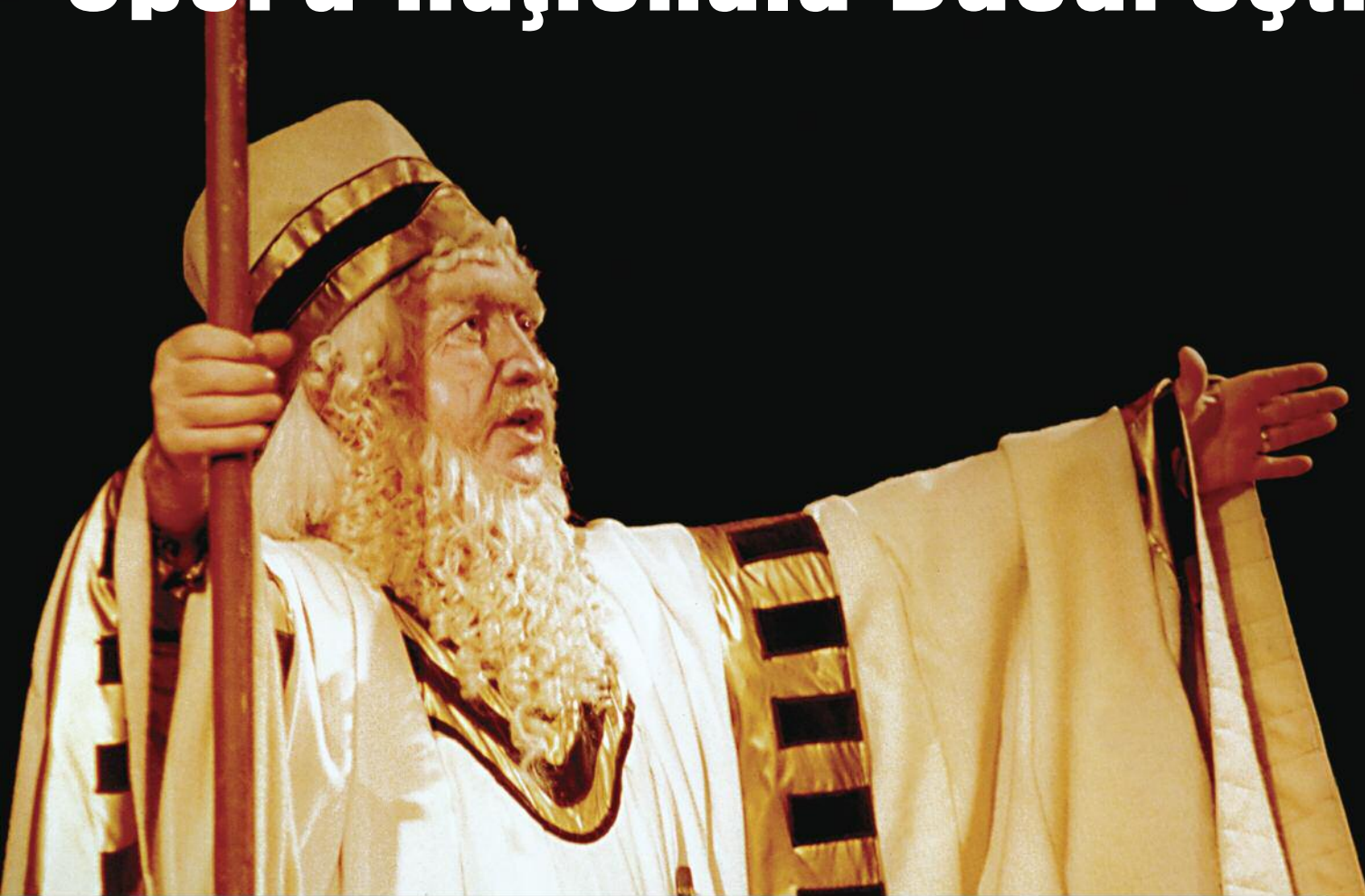
Retrăgându-se la vârsta de 80 de ani la ferma „Sant'Agata”, Verdi nu va mai compune alte opere și morții Giuseppinei, din 1897, îi va mai supraviețui doar patru ani, stingându-se din viață la Milano, la 27 ianuarie 1901, în urma unui atac cerebral.

Testamentul său conținea, printre altele, această scurtă notă: „Cer ca ceremonia înmormântării mele să fie foarte modestă și să se producă în zorii zilei sau la apusul soarelui, fără cântece sau alte sunete. Nu doresc nicio participare la moartea mea conformă uzanțelor”. Ceremonia înmormântării a avut loc fără pompă, așa cum dorise și cum trăise muzicianul.

Verdi a fost în schimb comemorat în mod solemn la Scala, la 10 februarie 1901, cu un concert, dirijat de Arturo Toscanini, dedicat muzicii sale și la care au participat, printre alți cântăreți, Francesco Tamagno și Enrico Caruso. La o lună de la moartea sa, toți locuitorii orașului Milano i-au adus, în sfârșit, un grandios omagiu, însoțind rămășițele sale și pe cele ale Giuseppinei, de la Cimitirul Monumental la Lăcașul de odihnă Giuseppe Verdi, fondat de compozitor.

Numele lui Giuseppe Verdi a rămas pentru totdeauna legat de muzica universală și de idealurile de libertate ale patriei sale. Anul acesta, la sărbătorirea a 150 de ani de la Unificarea Italiei și a 110 ani de la moartea marelui compozitor, în multe țări, printre care și România, au loc festivități care readuc la viață exclamația simbolică a italienilor din anul 1861: „Viva Verdi!”.

Marcarea Anului Verdi la Opera Națională București

Pentru iubitorii genului liric, anul 1901 înseamnă trecerea în neființă a compozitorului Giuseppe Verdi, care a lăsat în urma sa o creație inegalabilă, reunind cele mai cunoscute și mai apreciate titluri de operă, precum *La Traviata*, *Il Trovatore*, *Rigoletto*, *Nabucco* sau *Aida*.

Pentru a aduce un omagiu marelui compozitor, la împlinirea a 110 ani de la moartea sa, Opera Națională București i-a dedicat lui Giuseppe Verdi întreaga lună ianuarie.

Seria spectacolelor închinată acestuia s-a deschis, cu *Rigoletto*, în prezența unui invitat special, tenorul Robert Nagy în rolul Ducelui. Conducerea muzicală a spectacolului a fost asigurată de Cornel Trăilescu.

A fost de asemenea programat unul dintre cele mai noi titluri incluse în repertoriul ONB: *I due Foscari* (*Cei doi Foscari*), tragedie lirică compusă de Giuseppe Verdi pe un libret scris de Francesco Maria Piave, după piesa lui George Gordon Byron, spectacol interpretat în premieră în România în aprilie 2010, în Foaierul Galben al Operei, în

variantă de concert cu pian. De această dată, spectatorii au avut ocazia să asiste la o reprezentație în variantă de operă în concert, în sala mare a teatrului. În cadrul spectacolului, publicul a aplaudat-o pe soprana Silvia Sorina Munteanu, care a debutat în rolul Lucreziei Contarini. Soliștii, corul și orchestra au evoluat sub bagheta lui Iurie Florea.

Tot sub conducerea muzicală a lui Iurie Florea, iubitorii muzicii clasice s-au bucurat de o altă partitură extrem de cunoscută a lui Verdi, *Nabucco* în cadrul spectacolului aniversar dedicat basului Pompeiu Hărășteanu, artist ce a marcat istoria Operei Naționale București.

Una dintre cele mai îndrăgite creații verdiane, *La Traviata*, a prins din nou viață pe scena teatrului liric bucureștean, într-o distribuție ce a reunit tineri artiști valoroși, sub conducerea muzicală a dirijorului Vlad Conta.

Ciclul de spectacole s-a încheiat tot cu *I due Foscari*, avându-l ca invitat special pe baritonul de talie internațională Eduard Tumagian, în rolul lui Francesco Foscari.

Pompeiu Hărășteanu
în rolul lui Zaccaria din
opera *Nabucco*

VERDI

— ANUL

2011

GT: Din câte știu, repertoriul tău a fost cu precădere italian. Ai cântat Bellini, Puccini, Rossini, Donizetti, dar *ton violon d'Ingres* a fost și a rămas opera verdiană. Care a fost rolul care te-a consacrat?

FF: *Așa este, dar nu numai atât, cred că de fapt cea care mă caracterizează și mă dublează într-un fel este capodopera verdiană Traviata. Cu Traviata am debutat în operă, cu ea mi-am început cariera internațională și acest titlu și acest rol m-au urmărit, mă urmăresc în continuare și simt de parcă Violetta este dedublarea mea, de fapt a oricărei femei care se poate regăsi în această poveste de dragoste.*

GT: Spune-mi, te rog, când și unde ai fost pentru prima dată Violetta?

De la la la

FF: *Prima oară am cântat Violetta pe scena Teatrului Muzical din Brașov, înainte de 1989, când am fost repartizată la această instituție și desigur este rolul care m-a pus în situația de a-mi găsi valorile și potențialul meu de creativitate, de fapt, este rolul meu fetiș. L-am cântat pe 30 de scene diferite și în 30 de regi diferite.*

Îmi amintesc că odată repetam când scena era goală, repetam ceea ce învășasem și-mi studiam rolul imaginându-mi partea orchestrală, pentru că eram chiar singură în scenă și în toată sala. Apoi, am avut bucuria să aflu că fusesem de fapt ascultată prin difuzoarele care există în sălile de balet, la studii muzicale, la direcțiune și solistele de la balet mi-au

spus: „Doamne, cât de frumos cânti, că te-am auzit când îți studiai rolul și aproape că ne opream din repetițiile noastre ca să te ascultăm”. A fost într-adevăr un prim moment care m-a pus pe gânduri și de aici a început totul: pentru fiecare nou spectacol, chiar dacă este într-o nouă montare, privesc rolul ca și când l-aș cânta pentru prima oară și îi descopăr noi bogății, dar și noi posibilități ale mele de a expune trăirile sufletești ale eroinei, altfel decât o făcusem până în momentul respectiv.

GT: Și așa ai ajuns din *Filipissima* – privighetoarea minunată – *Traviatissima* – regina *Traviatei*. Din totdeauna te-a atras muzica sau ai mai avut și alte pasiuni?

FF: *Muzica este cea care m-a atras din și pentru*

Filipissima Traviatissima

totdeauna. Probabil că ascultam muzică chiar înainte de-a mă naște, dacă ținem cont de faptul că amândoi părinții mei au voci minunate. Cântă de plăcere, dar ascultă din totdeauna multă muzică de foarte bună calitate, care m-a urmărit întreaga mea copilărie și, fără să-mi dau seama, mi-a șlefuit gustul pentru muzică, aproape chiar înainte de a ști ce este muzica.

GT: Cine sunt oamenii care, totuși, te-au format ca mare solistă, după educația din familie și concertele ad-hoc ale copilăriei?

FF: Să o iau cu începutul. A fost mai întâi profesora mea de vioară Elena Simescu, apoi lista a ajuns să cuprindă, pe parcurs, foarte mulți oameni de valoare și dragi mie, care mi-au condus pașii. Printre aceștia se numără directorul adjunct al Liceului de arte de la Pitești, care a ținut în mod special să mă îndrept către o carieră vocală, apoi Elena Saghin, Doina Micu – pianist acompaniator – un om care avea forța de a mă încărca cu o putere extraordinară și a-mi induce ceea ce credea ea că trebuie să facă o novice.

Din momentul în care am intrat la Conservatorul din București, m-a luat sub aripa-i ocrotitoare Georgeta Stoleriu, maestră de canto, dar în același timp, mare maestră de muzică vocal-simfonică. Un om extraordinar, care a reușit să mă desăvârșească atât pe mine, cât și pe ceilalți studenți ai ei, cunoscuți în lumea noastră muzicală drept „constelația Stoleriu” sau „stolul Stoleriu”, pasărea maiastră de sub care au ieșit „pui de pasăre maiastră”. De pe lista formatorilor mei nu poate lipsi, evident, Cristian Mihăilescu, cel care s-a lansat pe orbită în anii studenției mele, urmărindu-mă îndeaproape, apoi devenindu-mi partener de scenă în opera mea de debut pe scena operei bucureștene – Povestirile lui Hoffmann de Offenbach. Apoi, i-am fost eu parteneră de scenă la debutul lui regizoral de la Brașov, cu Bărbierul din Sevilla de Rossini, spectacol care a luat toate premiile de regie din România și care este primul spectacol de operă, al unei instituții din afara Bucureștiului, invitat în Festivalul Internațional „George Enescu”. Regretatul Iosif Sava spunea că „spectacolul Bărbierul din Sevilla al lui Cristian Mihăilescu având-o în fruntea distribuției pe Felicia Filip, poate sta pe orice mare

scenă a lumii”.

Interviul nostru s-a întrerupt pentru scurtă vreme aici, deoarece un grup de elevi din Buzău, însoțiți de profesorii lor au trecut prin fața noastră și recunoscând-o pe Felicia, după mici ezitări, au îndrăznit să o roage să facă o fotografie împreună. Ea a acceptat cu un zâmbet cuceritor.

GT: Continuăm. Ai o voce frumoasă, limpede, caldă, ce faci ca să ți-o conservezi?

FF: Vezi, viața noastră, a cântăreților profesioniști, este o viață de sportiv de performanță, în sensul echilibrului psihic, fizic și sufletesc. Studiez 365 de zile pe an, cu excepția anilor bisecți. Îți dau un exemplu în acest sens. Eram la Frankfurt, unde trebuia să intru în Traviata a doua zi. M-am dus ca de obicei la teatru și mi-am făcut vocalizele, iar după aceea am hotărât să mă duc cu Cristian, care din fericire era cu mine, să-i arăt locurile mele preferate din acest oraș. Cum era înnorat, am trecut pe acasă să ne luăm umbrelele și tocmai în clipa aceea a sunat telefonul. Erau cei de la teatru care îmi spuneau că într-o jumătate de oră trebuie să mă pregătesc să intru în spectacol chiar în acea seară. Cronica acestui spectacol a apărut cu titlul „Noua regină a Traviatei este româncă – Felicia Filip”. Deci am demonstrat că eram pregătită să intru în rol oricând. Așadar, mă antrenez în fiecare zi, îmi studiez rolurile, mă documentez, citesc. Duc o viață riguroasă și sănătoasă având un sprijin total în viața de familie – o componentă esențială a echilibrului din cariera unui performer, echilibru care uneori este „amenințat” la noi, de... înghețată (pe care o ador) – singura noastră controversă fiind pe această temă.

GT: În opera verdiană ai fost rând pe rând Violetta, Gilda (Rigoletto), Lina (Siffelio), Leonora (Il Trovatore), Lucia (Lucia di Lammermoor), Adina (L'elisir d'amore), Norina (Don Pasquale) etc. etc. Dacă n-ai fi fost soprana, ce carieră ți-ai fi ales?

FF: Aș fi fost o voleibalistă de succes, gimnastă sau balerină.

EU SUNT FELICIA!

Pentru iubitorii de operă, ce au avut privilegiul de a se afla în Foaierul Galben al Operei Naționale București, în seara în care a găzduit recitalul *Eu sunt Felicia!* al sopranei Felicia Filip, seara avea să fie una memorabilă, o seară magică.

A fost seara Feliciei Filip, a artistei lirice de excepție, a divei cu „voce fenomenală”, dar și a actriței sensibile, care a vrăjit auditoriul, trecând cu dezinvoltură, grație și farmec, de la note grave, dramatice - aria *Lascia ch'io pianga* din opera *Rinaldo* de G. Fr. Händel sau *Ave Maria* a slovacului Peter Martinček, la sprintara operetă *Sânge vienez* a lui Johann Strauss și, în mod absolut surprinzător, la gospel împreună cu The Sinners Quartet - *Oh Happy Day!*, într-o apariție inedită, în frac și cu joben.

Artista a ținut să se prezinte în compania unor dăruți „artiști-prieteni” - prim-solista Companiei de Balet ONB, Corina Dumitrescu, diafană în *Moartea lebedei* de Saint-Saëns, actorul Vlad Rădescu, interpretul lui Ciprian Porumbescu din filmul omonim, cu un *Moment Eminescu*, tenorul mexican Hector Lopez și pianista Ioana Maxim, de la ONB, alături de baritonul Adrian Mărčan și The Sinners Quartet, de la Opera Brașov.

Felicia Filip și-a început studiile muzicale ca violonistă, ajungând să interpreteze *Concertul pentru vioară* de Max Bruch. A devenit, apoi, studentă la canto, la Academia de muzică din București, unde a avut-o ca profesoară pe soprana Georgeta Stoleriu. După absolvire s-a angajat ca solistă la Opera Națională Română.

Carierea internațională a început-o în anul 1991. Prima apariție a avut-o la Basel, în Elveția, după care au urmat multe alte scene din lumea întregă. Tânăra soprană a fost încoronată ca „Noua regină a *Traviatei*”, rol pe care l-a cântat cu o muzicalitate ieșită din comun și cu puterea interpretativă a unei mari tragediene („Tragediană superbă” a titrat „*L'est Republicain*” din Nancy, mai 1998). La Covent Garden, Wiener Staatsoper, a cântat cu mari dirijori, ca Silvio Varviso, Anton Guadagno, Daniel Oren, Carlo Rizzi și în regii semnate de Otto Schenk, John Cox, Jean Claude Auvray, Axel Corti, Nicolas Joel, alături de parteneri precum Roberto Alagna, Francisco Farina, Marcello Giordani, Juan Pons sau Vincente Sardinero.

Impresionantă a fost nu doar vocea Feliciei Filip, ci și privirea izvorâtă din ochii de o frumusețe uimitoare, când adânci și calzi, când șăgalnici și provocatori, ca în *Je te veux* de Erik Satie, dedicație pentru Cristian Mihăilescu, directorul Operei Brașov, cel cu care a împletit 20 de ani de căsnicie împliniți la începutul acestui an și care, cu umor, a mărturisit că în casa lor *nu cântă cocoșul, ci... privighetoarea*.

Seara *Eu sunt Felicia!* a început cu urarea *Bun venit într-o casă de vis!*

Și a fost... o seară de vis, încheiată, cum altfel, de către cea recunoscută drept „noua regină a *Traviatei*”, decât cu celebrul *Brindisi*, intonat de toți artiștii, invitați ai Feliciei Filip.

Elena Bădescu

Omagiu lui Giuseppe Verdi, la Institutul Italian de Cultură „Vito Grasso” din București

În 18 mai, studenții români de la arte au adus un omagiu geniului lui Giuseppe Verdi la 110 ani de la dispariție, precum și împlinirii a 150 de ani de la Unificarea Italiei.

Manifestarea, găzduită de Institutul Italian de Cultură „Vito Grasso”, a cuprins un recital vocal susținut de studenți și masteranzi ai Universității Naționale de Muzică București, clasa de canto a prof. univ. dr. Ionel Voineag, precum și o expoziție a studenților de la Universitatea Națională de Arte din București.

În cadrul recitalului, sala plină până la refuz s-a bucurat de audierea unui program ce a cuprins exclusiv arii celebre din creația lui Giuseppe Verdi, marile compozitor italian de operă.

S-au detașat prin interpretare și vocile lor splendide, Simona Jidveanu, soprană – în ariile Gildei din *Rigoletto* și cea a Violettei din *La Traviata*, Fang Shuang, bariton – în ariile lui Renato din *Un Ballo in maschera* și cea a lui Rodrigo din *Don Carlo*.

De o primire la fel de călduroasă și binemeritate aplauze s-a bucurat și basul Octavian Crețu, cu arii din *Macbeth* și *Simone Boccanegra*.

Interpreții au beneficiat de excelentul acompaniament de pian al profesoarei lor, Adelina Geamănu.

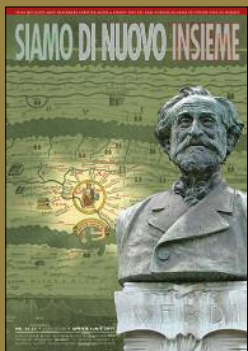
Recitalul a fost urmat de vernisarea unei expoziții a studenților Universității Naționale de Arte, cu subiecte din operele verdiene și pe diferite alte teme muzicale.

Această seară de suflet a fost inițiată și condusă cu măiestrie și totală implicare de către conf. univ. dr. Otilia Doroteea Borcia.

La final, interpreți și spectatori au ciocnit în onoarea Italiei o cupă de vin oferită, în numele institutului, de către dl Amedeo Rodolfo, directorul acestuia.

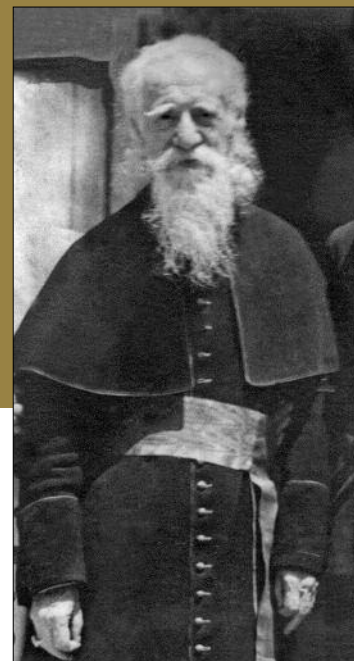
Gabriela Tarabega

2011 – ANUL VERDI

O biografie de excepție:

Monseniorul Vladimir Ghika

Luni, 16 mai, la Arhiepiscopia romano-catolică din București, am asistat la un eveniment deosebit, lansarea cărții **Monseniorul. Amintiri și documente din viața Monseniorului Ghika în România** de Horia Cosmovici, ediția a doua, revizuită și adăugită de Emanuel și Mihaela Cosmovici, volum publicat cu ocazia comemorării morții Ms. Vladimir Ghika și pentru sprijinirea cauzei beatificării sale.

Editorii și-au propus să lărgescă pentru cititori perspectiva deschisă cu câțiva ani în urmă de prima ediție a biografiei Monse-

niorului, apărută în 1996, scrisă de părintele Horia Cosmovici, martor ocular la supliciu acestuia, cel care a vrut să scrie numai despre lucrurile pe care le-a trăit personal și pentru care putea depune mărturie vie.

Actuala ediție are adăugate, față de precedenta, capitolele: *Anii de rezistență* - cu date obținute în urma desecretizării arhivelor securității, *Agendele* - viața Monseniorului așa cum

reiese din agendele sale, *Documente din Arhivele Vaticanului*, *Fotografii inedite și facsimile*.

Emanuel și Mihaela Cosmovici au cercetat în profunzime arhive din țară și străinătate, au găsit nenumărate fonduri și, totodată, au stat de vorbă cu mulți martori care l-au cunoscut direct pe Monsenior și care l-au însoțit în perioada cea mai grea a existenței sale, în închisoare, până în momentul când a trecut în veșnicie.

Coroborând toate informațiile, s-a putut crea o imagine aproape de zi cu zi a activității publice a Monseniorului, adică cea pastorală, cât și lupta sa clandestină pentru ajutoarea bisericii catolice în păstrarea legăturilor cu Roma.

Cartea are mai mulți inițiatori și este, într-un fel, o lucrare colectivă care aparține, de fapt, bisericii. Ea nu ar fi putut să apară fără îndemnul, încurajarea și sprijinul generos al Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București.

Reeditarea cărții lui Horia Cosmovici este importantă și pentru că este o carte *de visu*, bazându-se pe martori direcți. Editorii au văzut și dosarul primului beatificat în România - Imre Tempfli - din care rezultă că acesta a avut numai martori *de auditu*, nu *de visu*, cum avem pentru Monseniorul Ghika, martori, din care 7 sunt încă în viață.

De un real folos în completarea lucrării a fost apariția în ultimii ani a celor 30 de arhive noi și fonduri ascunse, ca de exemplu prețioasele fonduri ale familiei Murgescu - fotografii, pașapoarte, scrisori rarissime, ca acelea prin care se cere refacerea relațiilor cu Vaticanul sau o corespondență care dezvăluie faptul că Monseniorul primise mandat de la Roma pentru a fi conducătorul clandestin al bisericii catolice din România, după anul 1947.

Această carte este un fel de drum al crucii pentru viața Monseniorului Ghika și este întocmită cu respect pentru lucrurile care ne vin, într-un fel, de Sus...

Un moment inedit și deosebit de emoționant la lansare l-au constituit mărturiile dlor Marcel Petrișor, Demostene Andronescu și Valentin Cantor, colegi temporari de celulă, la Jilava, ai Monseniorului.

Dl Marcel Petrișor s-a referit la Sfințenia Monseniorului... Celulele din Jilava constituie ambianța care a

contribuit la martirizarea și la sfințenia sa. El era o figură, într-adevăr, serafică. Pe chipul său se vedea sfințenia. Edificatoare în acest sens consideră scena în care un gardian îi lovea pe toți deținuții ce-i treceau prin față, în rând, dar s-a oprit în clipa în care a trecut Monseniorul. Paznicul nu a îndrăznit să-l lovească. Sau - o replică a unui gardian: „Uite, iese Sfințenia!”. Așadar, Sfințenia Monseniorului o sesizaseră până și paznicii bătași.

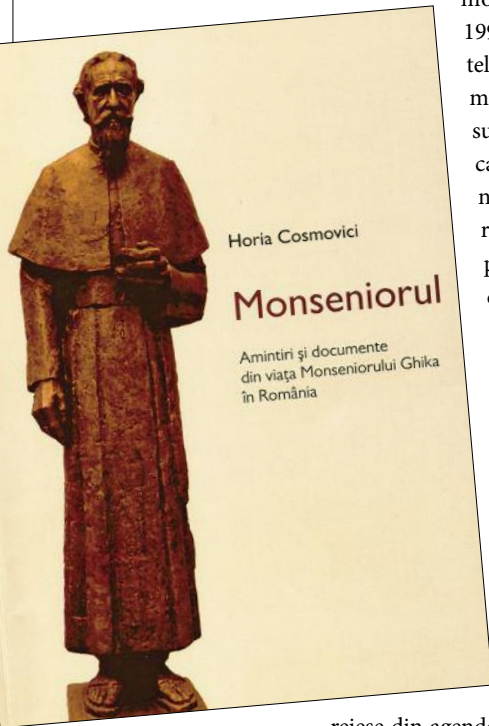
Dl Demostene Andronescu l-a întâlnit pe Monsenior la Jilava, în camera nr. 9, în toamna lui 1953, într-o încăpere în care ar fi putut trăi decent 40 de oameni, dar în care erau înghesuiți 120. Se dormea cu schimbul... Starea fizică a Monseniorului devenise deplorabilă. Nu se putea mișca decât ajutat.

Dl Andronescu consideră că „tineretul are nevoie de modele ca Ms. Ghika sau Nicolae Steinhardt... deci beatificarea este necesară... Avem nevoie de Sfinți”.

La rândul său, dl Valentin Cantor, închis în aceeași cameră 9, a văzut cum Monseniorul era ucis zi de zi și ceas de ceas. Chiar se întreba cum mai putea fi lovită o persoană atât de slăbită, ținută nemâncată și fără haine groase iarna...

Și totuși, era impunător.

ÎPS Ioan Robu a apreciat că valoarea cărții lansate stă mai ales în mărturia autorului, care l-a cunoscut direct pe Monseniorul Ghika. Convingerea sa este că, după ce Congregația pentru Cauzele Sfinților se va pronunța, se va dovedi că Monseniorul Ghika este un sfânt și a fost cu adevărat un martir. (G.T.)

Gli Italiani e l'arte musicale in Romania

Indubbitamente, la musica è un grande legante tra i nostri due popoli, ma non solamente da oggi: con una storia almeno bicentenaria. Anche la scuola romena di creazione musicale comincia con i musicisti italiani giunti e rimasti nel nostro paese...

Nato il 23 aprile 1874 a Maddalone, il compositore, direttore d'orchestra e professore, **Alfonso Castaldi** si è stabilito nel paese prima della fine del secolo, iniziando a insegnare la scienza della musica e la pratica strumentale, prima a Galazi, poi a Iassi ed alla fine al Conservatorio di Bucarest, dove ha diretto la classe di composizione ed orchestrazione per un periodo di oltre tre decenni.

Fra gli anni 1925-1929 fu anche ispettore di musica presso il Ministero dell'Arte.

Alunno di illustri compositori di quei tempi, come **Francesco Cilea** ed **Umberto Giordano**, con i quali studiò fra il 1883 e il 1889 presso il Conservatorio di Napoli, Alfonso Castaldi fu un musicista di ottimo professionismo, creatore di un prodigioso „corpus” musicale in tutti i grandi generi di musica di quei tempi: musica di scena, opera, creazione vocale, sinfonica, musica da camera e lied, composti sia con versi scritti da lui, ma anche su versi di alcuni poeti italiani, francesi e romeni.

Al di sopra della sua propria creazione, per la quale è stato estremamente apprezzato (essendo paragonato con i suoi illustri contemporanei George Enescu e D.G. Kiriac), Alfonso Castaldi si è imposto nella nostra storia culturale grazie alla sua opera di formatore di numerosi generazioni di compositori, che hanno frequentato la sua classe di composizione prima di partire – una parte di loro – per altri centri culturali europei (la grande maggioranza degli studenti di Castaldi, perfezionandosi a Parigi, specialmente con Vincent D'Indy).

Tramite la sua creazione compositiva (ricordiamoci dei poemi sinfonici *Thalassa e Marsyas*) e tramite i suoi discepoli, Castaldi è riuscito a produrre un grande cambiamento nel sinfonismo romeno, in piena concordanza con le novità portate dall'impressionismo francese, della naturalità e del neo-classicismo italiano contemporaneo, non dimenticando la sua fonte primaria, la canzonetta napoletana, che troviamo spesso nel melodismo predominante, carattere mediterraneo impresso anche ai suoi alunni.

Dalla sua opera, il poema sinfonico *Marsyas* (1907) è l'opera più conosciuta. È stata ispirata dal poema „Metamorfosi” di Ovidio (siamo in piena moda di evocazioni mitologiche) ed il soggetto letterario è scritto proprio all'inizio della

Fără îndoială, muzica a fost un puternic liant între popoarele italian și român, și nu numai astăzi, ci având o istorie cel puțin bicentenară. Celor două țări surori nu le putea lipsi o profundă legătură în lumea muzicii...

Printre muzicienii de origine italiană care au populat în a doua jumătate a secolului trecut învățământul, practica interpretativă, viața artistică și, mai interesant, creația propriu-zisă ce stă la baza școlii muzicale românești, se impun Alfonso Castaldi și Enrico Mezetti.

Născut la 23 aprilie 1874 la Maddalone, compozitorul, dirijorul și profesorul **Alfonso Castaldi** se stabilește în țară înainte de sfârșitul secolului, începând să predea știința muzicii și practica instrumentală întâi la Galați, apoi la Iași, și în sfârșit, la Conservatorul din București, unde conduce clasa de compoziție și orchestrație timp de mai mult de trei decenii. Între anii 1925 și 1929 este și inspector al muzicii în Ministerul Artelor.

Elev al iluștrilor compozitori ai timpului, **Francesco Cilea** și **Umberto Giordano**, cu care studiază între 1883 și 1889 la Conservatorul din Neapole, Alfonso Castaldi va fi un muzician de un profesionalism desăvârșit, creator al unei prodigioase opere muzicale în toate marile genuri al vremii – muzică de scenă, operă, creație vocal-sinfonică și simfonică, muzică de cameră și lieduri, compuse inclusiv pe propriile versuri, ca și pe versurile unor poeți italieni, francezi și români.

Mai presus însă decât propria sa creație – pentru care a fost, de altfel, extrem de apreciat (fiind comparat cu iluștrii săi contemporani, George Enescu și D. G. Kiriac), Alfonso Castaldi s-a impus în istoria noastră culturală, grație operei sale de făuritor a numeroase generații de compozitori, care au urmat clasa sa de compoziție înainte de a pleca – o parte dintre ei – în alte centre culturale europene (majoritatea studenților lui Castaldi perfecționându-se la Paris, în special cu Vincent d'Indy).

partitura. La musica „racconta” e commenta la leggenda opponendo due temi simbolo: *Marsyas*, melopea di flauto solo, con profilo ornamentato ed inflessioni modali ricco cromatizzate e colonne di accordi maestosi che definiscono Apollo.

Altri elementi, come la fluidità delle linee e l'orchestrazione raffinata avvicinano la musica, da una parte alla „grande magia” dell'impressionismo, e dall'altra parte alla complessità dell'orchestra post romantica, abbinata in una sintesi propria. E' un lavoro maturo in consonanza con il suggerimento delle principali tendenze dell'inizio del XX secolo.

Quello che Alfonso Castaldi ha fatto specialmente per la musica, l'insegnamento e la cultura di Bucarest, **Enrico Mezzetti**, il suo connazionale e contemporaneo, lo ha realizzato nella capitale della Moldavia, Iassi. Rappresentante della seconda generazione di musicisti stabiliti in Romania, Enrico (1870 – 1930) e' figlio di un importante compositore, pianista, violonista, folclorista, professore, **Pietro Mezzetti**, nato nell'anno 1826 a Medicina – Bologna e morto nel 1894 a Iassi.

Con studi musicali approfonditi svolti nel Liceo Musicale di Bologna, Pietro Mezzetti insegna inizialmente a suo figlio, Enrico, presso il Conservatorio di Iassi, dove Mezzetti padre insegnava teoria e canto, prima di inviare Enrico presso alla medesima celebre scuola bolognese che aveva frequentato anche lui (sia Pietro, che Enrico sono stati esimi membri dell'Accademia Filarmonica di Bologna, rispettivamente nel 1846 e 1891, e si sono distinti ottenendo premi, sia nel loro paese di origine – prima fra tutte *La Medaglia di Benemerenzza* – che nel paese adottivo).

Quello che e' forse piu rilevante, era l'importanza prepotente che entrambi i musicisti – compositori e professori – hanno avuto per la trasformazione radicale del clima culturale della città di Iassi, la piu grande realizzazione di Enrico Mezzetti essendo forse la creazione di un'orchestra sinfonica nella capitale della Moldavia – insieme alla scuola di canto che ha formato generazioni di grandi cantanti di lied e d'opera.

Di pari importanza e da ricordare e' anche un'altra realizzazione dei grandi musicisti italiani che sono rimasti fino alla loro morte sul territorio romeno, ed in questo senso dobbiamo citare la musicologa Viorel Cosma, che scrive di Enrico Mezzetti con un'impressionante ed evidente atteggiamento di ammirazione, sottolineando „il merito della famiglia Mezzetti di attrarre un gruppo di musicisti italiani a Iassi (si riferiva alla famiglia Cirillo), ma anche di stabilire un rapporto artistico romeno-italiano”.

Così come precisava anche il musicologa Viorel Cosma, Castaldi e Mezzetti non sono i soli

Prin creația sa pe tărâm compozițional (să amintim poemele simfonice *Thalassa* și *Marsyas*) și prin discipolii săi, Castaldi a reușit să producă marea schimbare a simfonismului românesc, în deplină concordanță cu înnoirile impresionismului francez, ale naturalismului și neo-clasicismului italian contemporan, neuitând nici sursa sa primară, cançoneta napolitană, ades regășibilă în melodismul predominant, trăsătură mediteraneană, pe care a imprimat-o și elevilor săi.

Ceea ce Alfonso Castaldi a făcut în special pentru muzica, învățământul și cultura bucureșteană, **Enrico Mezzetti**, conaționalul și contemporanul său, a realizat în capitala Moldovei, Iași. La a doua generație de muzicieni stabiliți în România, Enrico (1870 – 1930) este fiul unui important compozitor, pianist, violonist, folclorist, profesor, **Pietro Mezzetti**, născut în 1826 la Medicina-Bologna și mort în 1894 la Iași.

Cu studii muzicale temeinice la Liceo Musicale din Bologna, Pietro Mezzetti își va instrui inițial fiul, pe Enrico, la Conservatorul din Iași, unde tatăl preda teorie și canto, înainte de a-l trimite la aceeași celebră școală bolognesă pe care o urmăse și el (studiind cu G. Martucci și Al. Bussi). De altfel, atât Pietro cât și Enrico vor fi aleși membri ai Academiei Filarmonice din Bologna în 1846 și, respectiv, 1891 și distinși cu premii atât în țara de origine – *Medalia Bene Merenti* – cât și în cea de adopție. Ceea ce este însă poate cel mai relevant pentru tema noastră, este importanța covârșitoare pe care ambii muzicieni – compozitori și profesori – au avut-o pentru transformarea radicală a climatului cultural al Iașului, cea mai mare realizare a lui Enrico Mezzetti fiind, probabil, înființarea unei orchestre simfonice în capitala moldavă – alături de școala de canto care a pregătit generații de mari cântăreți de lied și operă.

Și tot atât de important de rememorat ni se pare și o altă realizare a celor doi mari muzicieni italieni, ce au rămas până la moarte pe pământ românesc, și în acest sens îl vom cita pe muzicologul Viorel Cosma, care scrie cu o impresionantă și evidentă căldură și admirație despre Enrico Mezzetti, subliniind „meritul familiei Mezzetti de a atrage un număr de muzicieni italieni la Iași (ne gândim la familia Cirillo)...”

Așa cum semnala și muzicologul Viorel Cosma, Castaldi și Mezzetti sunt departe de a fi singurii muzicieni importanți, veniți din „țara muzicii” pentru a-și lăsa amprenta benefică asupra dezvoltării școlii muzicale românești de creație și interpretare, dar și a organizării vieții artistice și culturale a Principatelor, în spațiul muzical.

Să mai amintim în context doar **familia Ferlendis** – Pietro, Francesco și Andrea – dinastie de muzicieni, cântăreți, pianiști, violoniști ai secolului al XIX-lea, cu studii la Conservatorul din Milano - ca și pe profesorul de muzică și de limbă

musicisti importanti venuti dal „Paese della musica” per lasciare la loro impronta benefica di creazione ed interpretazione nello sviluppo della scuola musicale romena, ma anche nell’organizzazione della vita artistica e culturale dei Principati nello spazio musicale.

Non possiamo fare a meno di ricordare anche la **famiglia Ferlendis** – Pietro, Francesco ed Andrea – dinastia di musicisti, cantanti, pianisti, violinisti del XIX secolo, con studi presso il Conservatorio di Milano, ma anche il professore di musica e lingua italiana del Collegio Sf. Sava nonchè impresario dell’opera italiana di Bucarest e Iassi, **Benedetto Raffael Franchetti** e suo figlio **Feliciano Lazzaro Federico**, maestro di coro, impresario, dirigente di una „scuola preparatoria di piano” per l’ammissione presso il Conservatorio di Bucarest.

Piu vicino ai nostri giorni, si impone anche il nome di **Umberto Pessione**, compositore, direttore d’orchestra, pianista e professore nato nel 1889 a Chiaravalle Centrale di Piemonte e morto nel 1943 a Bucarest, con studi presso il Liceo Musicale ed il Conservatorio di Bologna e che, dopo essere stato „maestro” del coro alla Scala di Milano, diventa un importante musicista, creatore e strumentista, ma anche organizzatore della vita musicale di Bucarest e professore alla classe di opera del Conservatorio dove vi rimane fino alla data della morte.

italiana al Colegiului Sf. Sava și impresarul Operei Italiene din București și Iași, **Benedetto Raffael Franchetti** și fiul său, **Feliciano Lazzaro Federico**, *maestro de cor*, impresar, conducător al unei „școli preparatorii de pian” în vederea admiterii la Conservatorul din București.

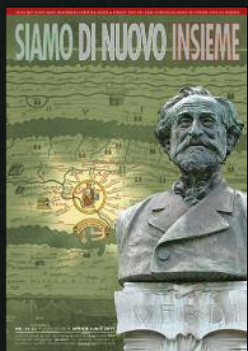
Mai aproape de zilele noastre, se impune și numele lui **Umberto Pessione**, compozitor, dirijor, pianist și profesor născut în 1889 la Chiaravalle Centrale di Piemonte și mort în 1943 la București, cu studii la Liceo Musicale și Conservatorul din Bologna, care, după ce a fost „maestro” de cor la Scala din Milano, devine un important muzician, creator și instrumentist, ca organizator al vieții muzicale bucureștene și profesor la clasa de operă a Conservatorului, până în 1943.

Prof. dr. Doina Paron-Floriștean

Conservatorul din București

**Italianii și arta muzicală
românească**

APRILE-GIUGNO 11 | 17

Luisa Vinci: „Poter imparare direttamente dall'esperienza dei grandi maestri è una garanzia dell'eccellenza”

INTERVISTA

Luisa Vinci si è laureata al Conservatorio „Giuseppe Verdi” di Como, la città lombarda ai piedi delle Alpi, continuando gli studi alla Facoltà d'arte dell'Università di Milano, seguiti dal ciclo magistrale in Management dell'arte e dello spettacolo, all'Università di Roma.

Ha poi lavorato a Milano come professore coordinatore per le attività della Scuola di musica. Negli anni 1990-1991 ha coordinato le audizioni italiane per l'Orchestra dei giovani „Gustav Mahler” dell'Unione Europea, riunite dalla bacchetta del famoso direttore d'orchestra Claudio Abbado, continuando anche l'attività di musicista professionista, suonando musica classica (sinfonica, da camera, operistica). Dal 1992 è nominata a Suvini Zerboni Edizioni, responsabile per la promozione nazionale ed internazionale, occasione durante la quale ha collaborato con grandi artisti. Diventa poi capo del Dipartimento di promozione della casa Ricordi. Dal 2006 è Direttore generale all'Accademia del Teatro alla Scala di Milano.

GT: Gentile Signora Luisa Vinci, i nostri lettori hanno saputo da un numero precedente della rivista *Siamo di nuovo insieme* che la prestigiosa Accademia Teatro alla Scala svolge, in collaborazione con l'Opera Nazionale di Bucarest, mediante lo Studio sperimentale di opera e balletto Ludovic Spiess e Svasta ICG, un progetto innovatore di formazione, cofinanziato mediante il Programma europeo *Investeste in oameni* (*Investi nella gente*). Come è nata questa collaborazione?

LV: Due-tre anni fa, una delegazione del Ministero romeno del Lavoro e della Protezione Sociale ha fatto una visita a Milano; tale visita ha

incluso, tra altre istituzioni, anche l'Accademia Teatro alla Scala. I membri della delegazione sono rimasti molto impressionati dall'organizzazione dell'Accademia dal punto di vista artistico, logistico ma anche della qualità professionale del nostro personale. Considerando la nostra Accademia un modello di organizzazione, un anno più tardi, è stata proposta l'applicazione di un progetto europeo di formazione per formatori e la sua implementazione dei tre partner da lei sopra menzionati. Il progetto, iniziato con la collaborazione romena-italiana, è stato apprezzato dai commissari europei e ne è stato approvato il finanziamento da parte della Commissione Europea, per la durata di tre anni. Attualmente siamo nella seconda fase del progetto, occupandoci della tecnica di ballo classico, del ballo storico e di carattere, ed anche del perfezionamento dell'anatomia applicata del ballo.

GT: Quali sono le responsabilità della parte italiana nelle varie fasi di sviluppo di questo progetto?

LV: Dopo una tappa intensa di ricerca ed analisi delle necessità di

ONB, siamo oggi coinvolti nell'organizzazione dei corsi di formazione dei futuri formatori dell'Opera, progettando i programmi didattici, mettendo a disposizione i nostri professori e monitorizzando lo sviluppo di una nuova struttura capace di organizzare e di gestire l'attività di formazione. I settori artistici, tecnici e manageriali hanno ricevuto da parte nostra la stessa attenzione, intervenendo laddove c'era bisogno di miglioramenti. All'interno del progetto StudiOpera le lezioni sono impartite da professori famosi sul piano internazionale. L'insegnamento è uno strumento per studiare, e poter studiare direttamente attraverso l'esperienza dei grandi maestri è una garanzia d'eccellenza. Il nostro dovere è di coltivare un modello formativo innovatore per il paese, collaborando attivamente con i professionisti di questo campo, allo scopo di preparare, anzitutto, un gruppo di professori, capaci di trasmettere la propria esperienza ai futuri artisti, tecnici e manager. Speriamo che questi siano solo i primi passi di una lunga esperienza, di un programma di formazione e di una relazione che nasce oggi per poter garantire risultati di qualità negli anni che seguiranno.

Luisa Vinci a absolvit Conservatorul „Giuseppe Verdi” din Como, orașul lombard de la poalele Alpilor, continuându-și studiile la Facultatea de artă din cadrul Universității din Milano, urmate de un masterat în Managementul artei spectacolului, la Universitatea din Roma.

A lucrat ca profesor coordonator al activităților extracurriculare la Școala de muzică din Milano. În anii 1990-1991 a coordonat audițiile italiene pentru Orchestra de tineret „Gustav Mahler” a Uniunii Europene, reunite sub bagheta reputatului dirijor Claudio Abbado, continuându-și și activitatea de muzician profesionist, interpretând muzică clasică (simfonică, de cameră, de operă). Din 1992 este numită la Suvini Zerboni Edizioni, responsabilă cu promoția națională și internațională, prilej cu care a colaborat cu mari artiști. Devine apoi șefa Departamentului de promovare al casei Ricordi. Din 2006 este Director general la Accademia Teatro alla Scala din Milano.

GT: Stimată Doamnă Luisa Vinci, cititorii noștri au aflat

dintr-un număr anterior al revistei *Siamo di nuovo insieme* că prestigioasa Accademia Teatro alla Scala derulează, în parteneriat cu Opera Națională din București prin Studioul experimental de operă și balet Ludovic Spiess și Svasta ICG, un proiect inovator de formare, cofinanțat prin Programul european *Investește în oameni*. Cum s-a ajuns la acest parteneriat?

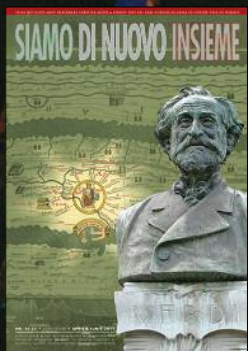
LV: Cu doi-trei ani în urmă, o delegație condusă de ministrul român al Muncii și Protecției Sociale a efectuat o vizită la Milano, care a cuprins printre alte instituții și Accademia Teatro alla Scala. Membrii delegației au fost foarte impresionați de organizarea Academiei din punct de vedere artistic, logistic, precum și de calitatea profesională a personalului nostru. Considerând academia noastră un model de organizare, un an mai târziu, s-a propus aplicarea pentru un proiect european de formare de formatori și implementarea lui de către cei trei parteneri citați de dvs. mai sus. Proiectul inițiat de parteneriatul româno-italian a fost apreciat de evaluatorii europeni și aprobat spre finanțare de către Comisia Europeană, pe o durată de trei ani. În momentul de față ne aflăm în faza a doua de proiect, ocupându-ne de tehnica dansului clasic, a dansului istoric și de caracter, precum și de perfecționare în anatomia aplicată a dansului.

GT: Care sunt responsabilitățile Părții italiene în diferitele faze de dezvoltare ale acestui proiect?

LV: După o etapă intensă de cercetare și analiză a necesităților ONB, suntem astăzi implicați în organizarea cursurilor de formare a viitorilor formatori ai Operei, planificând programele didactice, punându-i la dispoziție profesorii noștri și monitorizând dezvoltarea unei structuri capabile să organizeze și să gestioneze activitatea de formare. Sectoarele artistice, tehnice și manageriale s-au bucurat de aceeași atenție din partea noastră, intervenind acolo unde erau necesare îmbunătățiri. În interiorul proiectului StudiOpera cursurile sunt predate de profesori renumiți pe plan internațional. Predarea este un instrument de învățare, și a putea învăța direct din experiența marilor maeștri este o garanție a excelenței. Datoria noastră este să cultivăm un model formativ inovator pentru țară, colaborând activ cu profesioniștii din domeniu pentru a putea pregăti, în primul rând, un grup de profesori capabili să transmită propria lor experiență artiștilor, tehnicienilor și managerilor de mâine. Sperăm că aceștia sunt doar primii pași dintr-o experiență de durată, dintr-un program de formare și dintr-o relație care se naște azi pentru a putea garanta rezultate de calitate în anii ce urmează.

**Interviu cu
Luisa Vinci,
Director general
la Accademia
Teatro alla Scala**

„A putea învăța direct din experiența marilor maeștri este o garanție a excelenței”

Nadia Nigris: „Ho lavorato con molta gioia, con gli artisti ed i tecnici dell' Opera Nazionale Bucarest, gente entusiasta ed appassionata del proprio lavoro”

INTERVISTA

Nadia Nigris si è laureata nella sezione di pianoforte del Conservatorio di Musica „A. Buzzolla” di Adria ed ha raggiunto rapidamente un'esperienza considerevole nel campo della formazione professionale, in quello organizzativo e dell'attività editoriale musicale, collaborando con alcune agenzie ed istituzioni, quali il Teatro Lirico Sperimentale „A. Belli” di Spoleto, l'Associazione Concertistica Asolo Musica, Casa Ricordi, il Teatro Comunale di Treviso, la Fondazione Cini, la Fondazione Levi di Venezia ed altre.

Dal 2000 lavora per l'Accademia del Teatro alla Scala, e dal 2006 occupa la posizione di vice direttore in questa istituzione. È la coordinatrice di tutti i progetti di formazione dell'Accademia (formazione iniziale, lezioni avanzate, formazione continua, insegnamento a distanza ed e-learning, ed è sempre lei a dover stabilire gli obiettivi delle attività didattiche (progetti di ricerca e sviluppo delle metodologie di insegnamento ed approcci pedagogici). Quale formatore, ha coordinato alcune lezioni per musicisti (professori di orchestra) e corsi tecnici per operatori di multimedia (audio/video).

GT: Nella sua doppia veste di vice direttore generale e di direttore didattico, ho dedotto dalla conversazione avuta con la signora Vinci che lei è la persona direttamente responsabile del coordinamento della realizzazione del progetto *StudiOpera*, in cui lavora con collaboratori romeni. Vorrei che lei mi esponesse la sua opinione in merito a questa collaborazione.

NN: Oh, è una collaborazione magnifica! Il loro desiderio di conoscere di più, l'entusiasmo con cui affrontano questo corso di perfezionamento previsto nel progetto, che li impegna moltissimo, sono veramente straordinari. Sono bravissimi! (lo dice sorridendo ndr). Hanno una grande capacità di imparare, di assorbire tutto quello che i nostri professori riescono a trasmettere. E sono professionisti, non sono giovani, lavorano da molti anni

nell'Opera. Per un giovane, certo, sarebbe stato normale voler imparare, ma per una persona che ha già una carriera alle spalle, è sorprendente vedere come vuole fare questo sforzo, che non è per niente facile. Il programma è molto sollecitante per loro: lavorano ma studiano anche. La mattina ripetono, fanno delle prove, il pomeriggio studiano, esercitano tecniche nuove e la sera hanno lo spettacolo. Non è facile, ma noi siamo insieme in questa avventura che ci porta molte soddisfazioni, molti gioie. Si è creata tra noi una sinergia che ci aiuta ad andare avanti superando le difficoltà.

GT: Vorrei capire se avete avuto delle difficoltà durante questo progetto? Che tipo di difficoltà?

NN: Ci sono sempre delle difficoltà di ordine burocratico, amministrativo, perchè il Fondo Sociale Europeo ha tante regole molto rigorose. Non puoi fare neanche il più piccolo cambiamento in un progetto senza spiegare perchè lo fai e senza ottenere il consenso a farlo. Ma la musica, l'arte, non sono il campo in cui si possano imporre facilmente delle restrizioni, non possono entrare nel regime delle scienze esatte. E tuttavia, viviamo delle belle esperienze formative. Noi e la Scala organizziamo corsi di aggiornamento. La

maggior parte del repertorio lirico nel mondo è italiano, ma Verdi, Puccini, Donizetti non sono così moderni. Per questo dobbiamo innovare sempre, anche quelli con grande esperienza in teatro devono reinventare se stessi.

GT: Considera che il progetto sia sostenibile, che sarà valorizzato nel tempo?

NN: Sicuramente. Con la passione con cui lavorano i partecipanti al progetto, sono sicura che riusciranno a creare un centro di perfezionamento a Bucarest, per trasmettere ai giovani questa loro passione. Loro credono moltissimo nel teatro, vivono per e mediante il teatro. Quando sono venuti a Milano, i tecnici ONB hanno avuto la possibilità di lavorare anche nel teatro; alla Scala, hanno potuto seguire i nostri montaggi. Erano entusiasti, e si vedeva che era necessario offrire loro la possibilità di osservare tecniche innovative, di confrontarsi con altri, di capire cosa fanno loro e come fanno gli altri, in modo da confrontare con il loro modo di operare. Certo che la Scala di Milano è un modello per il mondo intero. La sua scena è, dal punto di vista tecnologico, la più attrezzata d'Europa. I collaboratori romeni hanno visto come lavorano i tecnici della Scala e si sono resi conto che il loro lavoro non è così diverso rispetto a quello degli altri. Proprio per questo devono esser aiutati ad avere fiducia in quello che fanno, esser motivati anche nel cambiare alcune cose. Certo, non è facile cambiare, ci sono anche alcuni ostacoli di ordine economico, a volte anche strutturale, ma è chiaro che il desiderio di fare qualcosa di assolutamente necessario aiuta moltissimo. È una grande gioia vedere queste cose dall'interno.

GT: Non si è pentita di aver assunto un lavoro così impegnativo, al di là dei suoi obblighi all'Accademia del Teatro alla Scala?

NN: No, in nessun caso. Ammetto che questo progetto complesso è anche per noi una grande sfida. Dobbiamo lavorare di più, ma quando lavori con piacere, non è difficile.

Nadia Nigris a absolvit secția de pian la Conservatorul de Muzică „A. Buzzolla” din Adria și a dobândit rapid o experiență considerabilă în domeniul formării profesionale, în cel organizatoric și al activității editoriale muzicale, colaborând cu agenții și instituții precum Teatrul Liric Experimental „A. Belli” din Spoleto, Asociația Concertistică Asolo Musica, Casa Ricordi, Teatro Comunale din Treviso, Fundația Cini și Fundația Levi din Veneția etc.

Din 2000 lucrează pentru Accademia Teatro alla Scala, iar din 2006 ocupă poziția de Director general adjunct în cadrul instituției. Este coordonatoarea tuturor proiectelor de formare ale Academiei (formare inițială, cursuri avansate, formare continuă, învățământ la distanță și e-learning, și tot ei îi revine trasarea obiectivelor activităților didactice (proiecte de cercetare și dezvoltare a metodologiilor de predare și a abordărilor pedagogice). Ca formator, a coordonat cursuri pentru muzicieni (profesori de orchestră) și cursuri tehnice pentru operatori de multimedia (audio/video).

GT: În dubla Dvs. calitate de Director general adjunct și Director de curs, am înțeles de la doamna Vinci că sunteți persoana care răspunde direct de coordonarea realizării proiectului StudiOpera în care lucrați cu parteneri români. Care este opinia Dvs. vizavi de această colaborare?

NN: O, este o colaborare magnifică! Dorința lor de a ști cât mai multe, entuziasmul cu care fac față acestui curs de perfecționare prevăzut de proiect, care îi obligă foarte mult, sunt de-a dreptul extraordinare. Sono bravissimi! (spune zâmbind). Au o mare capacitate de a învăța, de-a absorbi tot ceea ce profesorii noștri reușesc să le transmită. Și sunt profesioniști, nu sunt oameni tineri, lucrează de mulți ani în Operă. Pentru un tânăr, desigur, ar fi fost normal să dorească să învețe, dar pentru o

persoană care are deja o bună carieră în spate, este uimitor când vezi că vrea să facă acest efort deloc ușor. Programul este deosebit de solicitant pentru ei: muncesc, dar și studiază. Dimineața repetă, fac probe, după-amiaza studiază, exersează tehnologiile noi, iar seara au spectacol. Nu este simplu, dar noi suntem împreună în această aventură care ne aduce multe satisfacții, multe bucurii. S-a creat între noi o sinergie care ne permite să mergem mai departe trecând peste dificultăți.

GT: Să înțeleg că ați întâmpinat și dificultăți în derularea acestui proiect? Ce fel de dificultăți?

NN: Sunt întotdeauna dificultăți de ordin birocratic, administrativ, pentru că Fondul Social European are multe reguli foarte stricte. Nu poți face nici cea mai mică schimbare în proiect fără să explici de ce o faci și fără să soliciți acordul ca să o faci. Dar muzica, arta, nu sunt tocmai domeniul căruia poți să-i impui ușor restricții, nu pot intra în regimul științelor exacte. Și totuși, trăim frumoase experiențe formative. Noi și la Scala organizăm corsi di aggiornamento. Majoritatea repertoriului liric în lume este italian, dar Verdi, Puccini, Donizetti nu sunt tocmai moderni. De aceea trebuie să inovăm mereu, chiar cei cu mare experiență în teatru trebuie să se reinventeze.

GT: Considerați că proiectul este sustenabil, că va fi valorizat în timp?

NN: Desigur. Cu pasiunea cu care lucrează participanții la proiect, sunt sigură că vor reuși să creeze un centru de perfecționare la București, pentru a

le transfera tinerilor această pasiune a lor. Ei cred mult în teatru, trăiesc pentru și prin teatru. Când au venit la Milano, tehnicienii ONB au avut posibilitatea să lucreze chiar în teatru, la Scala, au putut să urmărească montările noastre, erau entuziasmați și era evident că era necesar să li se dea posibilitatea să vadă tehnici novatoare, să se confrunte cu alții, să înțeleagă ce fac ei și cum fac ceilalți ceea ce fac ei. Sigur că Scala din Milano este un model pentru întreaga lume. Scena acesteia este din punct de vedere al tehnologiilor, cea mai bine dotată din Europa. Partenerii români au văzut cum lucrează tehnicienii de la Scala și și-au dat seama că munca lor nu este la distanță de ani lumină de a altora. Tocmai de aceea trebuie ajutați să aibă încredere în ceea ce fac, să fie stimulați, chiar să schimbe unele lucruri. Sigur, nu este ușor să schimbi, sunt și unele obstacole de ordin economic, uneori chiar structural, dar este clar că dorința de a face ceva absolut necesar ajută enorm. Este o mare bucurie să vezi aceste lucruri dinăuntru.

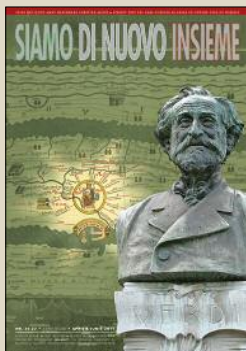
GT: Nu aveți regrete că v-ați angajat într-o muncă atât de solicitantă, dincolo de multele Dvs. obligații de la Accademia Teatro alla Scala?

NN: Nu, în niciun caz. Recunosc că acest proiect complex este și pentru noi o mare provocare. Trebuie să lucrăm mai mult, dar când lucrezi cu plăcere, nu este greu.

Gabriela Tarabega

**Interviu cu
Nadia Nigris,
Director general
adjunct și
Director de curs
la Accademia
Teatro alla Scala**

**„Am lucrat cu mare bucurie cu artiștii
și tehnicienii Operei Naționale București,
oameni pasionați de munca lor și entuziaști”**

Portret

Moș Antonio Rotta

Zio Antonio Rotta. Ritratto

În anii '30 circula în Marina Militară o legendă legată de numele unui marinar de excepție: Antonio Rotta, instructor de vele la bordul crucișătorului *Elisabeta* și al bricului *Mircea*.

Dar, ca în orice poveste, să începem cu:

A fost odată un mic port ce străjuiește și astăzi poarta de vest a strâmtorii Messina, Villa San Giovanni, unde în a 16-a zi a lunii mai anul 1861, în casa lui Francesco Rotta și a Annei Ranieri s-a născut Antonio Rotta.

De mic privea în zare, fascinat, la corăbiile ce intrau în strâmtoarea Messina din Marea Tireniană, ori veneau dinspre Marea Ionică, visându-se la cârma lor.

Și nu trecu multă vreme și adolescentul deveni mus și apoi marinar pe corăbiile cele vechi, călătorind de la Londra la Sidney ori la Boston. În lungile sale voiaje a intrat și în Marea Neagră, a adăstat într-un port de pe coasta vestică, unde a aflat că strămoșii săi romani veniseră înaintea lui cu aproape 19 veacuri și că portul se numea Tomis, iar statuia din vecinătatea portului de astăzi este a lui Ovidius cel exilat.

Și a mai aflat că la Galați, Marina Militară a României își pregătește două nave pentru un marș lung: Mediterana, Atlantic, Marea Mânecii, Marea Nordului - portul Kiel, unde în iunie au fost invitate la inaugurarea canalului ce va lega Marea Nordului de Baltica.

Temerarul calabrez și-a oferit serviciile, iar cei în drept l-au ambarcat pe crucișătorul *Elisabeta*, nava-amiral, în funcția de timonier clasa a II-a, începând cu prima zi a lui martie 1895.

La puțin timp, avându-l pe experimentatul marinar la timonă, nava a pornit de la Galați la Kiel. Adeseori, în timpul voiajului, aflat de cart la timonă, Rotta a urmărit, invidios, silueta bricului *Mircea* ce aluneca vioi pe valuri, alături. Pe ruta de întoarcere, după buna prestație făcută atât la festivitatea de la Kiel cât și în porturile pe unde au ancorat, la început de august, cele două nave românești s-au repleat la Ajaccio „...dirijându-se ambele spre Messina, unde sosesc împreună la 5 august p.m.”

Timonierului de pe *Elisabeta* i-a zvâcnit inima când, la intrarea în strâmtoare, și-a zărit locul

Negli anii '30 circolava nella Marina Militare una leggenda legata al nome di un marinaio eccezionale: Antonio Rotta, istruttore di vele a bordo dell'incrociatore *Elisabeta* e del brigantino *Mircea*.

Ma, come in ogni favola, cominciamo con:

C'era una volta un piccolo porto situato ancora oggi alla porta ovest dello stretto di Messina, Villa San Giovanni, dove, nel sedicesimo giorno del mese di maggio dell'anno 1861, nella casa di Francesco Rotta e di Anna Ranieri è nato Antonio Rotta.

Da piccolo guardava l'orizzonte, affascinato dalle navi che entravano nello stretto di Messina dal Mar Tirreno o venivano dal Mar Ionio e sognava di essere al loro timone.

Non passò molto tempo e l'adolescente diventò apprendista e poi marinaio sulle vecchie navi, viaggiando da Londra a Sidney o a Boston. Nei suoi lunghi viaggi è arrivato anche sul Mar Nero, si è fermato in un porto sulla costa ovest, dove ha saputo che i suoi antenati romani erano venuti circa 19 secoli prima, e che il porto si chiamava Tomis e la statua vicina al porto di oggi è di Ovidius l'esilato.

Ha saputo anche che a Galazi, la Marina Militare di Romania, prepara due navi per un lungo percorso: Mediterraneo, Atlantico, Mar del Manico, Mare del Nord - il porto Kiel dove, in giugno, erano state invitate all'inaugurazione del canale che avrebbe legato il Mare del Nord al Baltico.

Il calabrese avventato ha offerto i suoi servizi e quelli di diritto l'hanno preso sull'incrociatore *Elisabeta*, la nave-ammiraglia, con la funzione di timoniere classe II, a partire del primo giorno di marzo del 1895.

Poco tempo dopo, con l'esperto marinaio al timone, la nave è partita da Galazi per Kiel. Spesso, durante il viaggio, essendo al timone, Rotta guardava invidioso il brigantino *Mircea* che scivolava leggero sulle onde, accanto a lui. Sulla via di ritorno, dopo un buon lavoro svolto tanto alla festa di Kiel quanto nei porti dove avevano ancorato, all'inizio di agosto, le due navi romene si sono unite a Ajaccio „...dirigendosi

natal, dar a trecut mai departe și după câteva mile a executat cu brio manevra de acostare în portul Messina. După două zile, navele românești și-au reluat marșul spre Constanța, unde aveau să ajungă cu bine.

Au urmat alte campanii de instrucție, pe timpul cărora tinerii erau învățați de către iscusitul și vorbărețul maestru Rotta să manevreze velele, să țină timona, și multe alte lucruri necesare unei navigații cu pânze.

Meritele sale au fost recunoscute de către șefii care l-au promovat - la 1 martie 1900, timonier clasa I-a, iar la 10 mai 1906, pilot clasa a II-a, în aceeași zi primind și *Medalia Jubiliară Carol I*. Au urmat apoi *Serviciul Credincios clasa I-a* și *Crucea Serviciului Credincios clasa a II-a*.

Aprecierile șefilor lui au fost, pe bună dreptate, elogioase. Spicuiam câteva dintre acestea, cu speranța că vor ajuta la evocarea legendarului Antonio Rotta:

„Foarte activ și cu multă putere de muncă. A îndeplinit prea bine serviciul său de pilot clasa a II-a și a servit ca instructor gradelor pentru ținerea cârmei și pentru lucrările de matelotaj și velărie, având multă grijă pentru a ține acest material în bună stare. Îmi fac o datorie de a reînnoi propunerea de pilot clasa a I, pentru anul curent, având în vedere modul activ și conștiincios cum servește, aducând reale servicii bordului (Comandantul Diviziei de Mare, Cpt. Cdor. Al. Cătuneanu). „... (are) simțul datoriei atât de dezvoltat, că poate servi drept pildă maiștrilor și

ambedue verso Messina, dove sono arrivate insieme il 5 agosto p.m.”

Il cuore del timoniere di *Elisabeta* batteva forte quando ha visto il suo luogo natale, ma è passato vicino e, qualche miglia più lontano, ha eseguito perfettamente la manovra di accostamento nel porto di Messina. Due giorni dopo, le nave romene hanno ripreso la marcia verso Costanza, dove sono arrivate in sicurezza.

Ci sono state anche altre campagne di istruzione durante le quali i giovani erano istruiti dall'abile e loquace maestro Rotta a manovrare le vele, a tenere il timone e molte altre cose necessarie per navigazione con vele.

I suoi meriti sono stati riconosciuti dai capi che l'hanno promosso - al 1 marzo 1900, timoniere classe I, e al 10 maggio 1906 pilota classe II, nello stesso giorno ricevendo anche la *Medaglia Giubilea Carol I*.

Sono seguiti poi il *Servizio Fedele classe I* e la *Croce del Servizio fedele classe II*.

Gli apprezzamenti dei suoi capi sono stati elogiativi. Menzioniamo alcuni di questi, con la speranza che aiuteranno all'evocazione del leggendario Antonio Rotta.

„Molto attivo e con molto potere di lavoro. Ha compiuto benissimo il suo lavoro di pilota classe II ed è stato istruttore dei gradi per tenere il timone e per i lavori di marina a vela, prendendosi molta cura che il materiale sia conservato in buono stato. Per me, è un dovere rinnovare la proposta di

La timona
navei-Școală Mircea.
Al timone della
nave-scuola Mircea

Antonio Rotta și tinerii sublocotenenți la bordul navei-Școală Mircea.
Antonio Rotta ed i giovani sottotenenti a bordo della nave-scuola Mircea

echipajului. Om de o cinste remarcabilă. Devotat bastimentului pe care-l îngrijește și-l iubește ca și cum ar fi al lui. Demn, moral și integru, conduită exemplară. Activ și cu multă putere de muncă. În timpul reparațiilor vasului mi-a fost un prețios ajutor pentru punte și micile amănunte ale vasului. Prin munca continuă ce pune la bordul crucișătorului și devotamentul de care este însoțit față de Marina Militară, merită a fi decorat cu medalia „Bărbăție și Credință” (Comandantul crucișătorului, Cpt. Cdor. Vasile Pantazzi).

În anul 1919, pilotul șef Antonio Rotta s-a pensionat și împreună cu soția (se căsătorise la 25 ianuarie 1898 cu Fortunata Cameniti, în satul natal) și cei doi copii s-au întors în Italia, în micul port tirenian.

În primăvara anului 1924 s-a pus problema revitalizării navei-școală Mircea și Moș Antonio Rotta a fost rechemat din Italia și angajat cu contract de excepție „special pentru montarea greementului navei... cu toată velatura; a fost executată sub conducerea sa cu oameni care nu mai făcuseră niciodată acest lucru. Rezultatele au fost dintre cele mai frumoase”, nota în octombrie

pilota clase I per l'anno corrente, visto il modo attivo e attento in cui lavora, essendo un reale aiuto a bordo” (Il comandante della Divisione di Mare, Cpt. Cdor. Al. Cătuneanu). „... (ha) il senso del dovere così sviluppato che può servire quale esempio per i maestri e l'equipaggio. Uomo di un'onestà notevole, devoto al bastimento di cui si prende cura e che ama come fosse suo. Degno, morale e integro, condotta esemplare. Attivo e con molta capacità di lavoro. Durante le riparazioni del vaso è stato un aiuto prezioso per il ponte ed i piccoli dettagli del vaso. Con il lavoro continuo a bordo dell'incrociatore e la devozione che lo caratterizza verso la Marina Militare, merita di essere decorato con la medaglia „Virilità e Fede” (il comandante dell'incrociatore, Cpt. Cdor. Vasile Pantazzi).

Nell'anno 1919, il capo pilota Antonio Rotta è andato in pensione e insieme a sua moglie (si era sposato il 25 gennaio 1898 con Fortunata Cameniti, nel villaggio natale) ed i due bambini è ritornato in Italia, nel piccolo porto sul Tirreno.

Durante la primavera del 1924 si è parlato della riattivazione della nave scuola Mircea e Zio Antonio Rotta è stato chiamato dall'Italia e assunto con contratto eccezionale „specialmente per montare il sartiame della nave... con tutte le vele, è stato eseguito sotto la sua direzione con gente che non aveva mai fatto questo. I risultati sono stati bellissimi”, scriveva in ottobre 1924 il comandante di Mircea, Lt. Cdor. Gheorghe Dumitrescu.

Negli anni seguenti è rimasto a bordo del vaso, tanto durante il disarmo quanto nelle campagne d'estate, istruendo gli allievi della Scuola Navale Mircea, ma anche i giovani ufficiali che non avevano avuto l'occasione di navigare con il brigantino.

Ecco come se lo ricordava Lt. Eduardo Ghezzi, membro fondatore dello Yacht Club Regale Romeno: „Antonio Rotta era un grande innamorato della sua carriera. Aveva un culto per il suo bastimento e la vela lo aveva reso incomparabile – ammirava le navi a vele e detestava le macchine e i motori – i „macinini”, come li chiamava”.

1924 comandantul lui *Mircea*, Lt. Cdor. Gheorghe Dumitrescu.

În următorii ani a rămas continuu la bordul vasului, atât pe timpul dezarmării, cât și în campaniile de vară, instruind elevii Școlii Navale *Mircea*, dar și pe tinerii ofițeri care nu avuseseră prilejul de a naviga cu bricul, în ale matelotajului, ale velelor. Iată cum și-l amintea Lt. Eduardo Ghezzi, membru fondator al Yacht Clubului Regal Român:

„Antonio Rotta era un mare îndrăgostit de cariera sa. Avea un cult pentru bastimentul său, iar vela făcuse din el un pânzar fără seamăn - admira navele cu pânze și detesta mașinile și motoarele - „râșnițele”, cum le spunea el.”

La 65 de ani „era încă sprinten, se urca în vârful catargului, la rândunică, unde, singur, se asigura de manevre. 42 de ani a instruit pe marinarii noștri, ca maestru pilot la manevra velelor. Și multe lucruri aveam de învățat de la acest lup de mare”.

Comandanții bricului din acei ani notau:

„Un excelent marinar, aducând reale servicii navei. Propun a fi decorat cu „Coroana României” clasa a V-a pentru cinstea și dragostea cu care servește Marina Militară de atâția ani” (Cpt. Cdor. Gheorghe Dumitrescu).

„Excelent pilot și instructor” (Cpt. Cdor. C. Pogonat).

Când, în toamna lui 1929, Antonio Rotta s-a retras din marină, în cinstea lui s-a dat un banchet la care plutea atmosfera acelei melancolii „Partir c'est mourir un peu”. De la graniță, „vărsând încă o lacrimă pentru marea, bricul și marinarii lui”, moș Antonio a telegrafiat: „Părăsind pământul Țării Românești așa de ospitalier, vă trimit ultimul meu salut și ultimele mele gânduri”.

Moș Antonio, întors în mijlocul familiei, în anii care au urmat, și-a satisfăcut dragostea de mare pe barca sa cu vele; încrucișându-și drumul cu vapoarele ce treceau prin Messina, inima sa zvâcnea ori de câte ori întâlnea, la pupa unui vapor, tricolorul românesc.

Mariana Păvăloiu

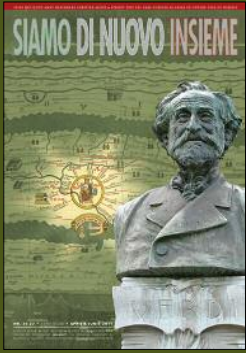
A 65 anni „era ancora agile, montava nella cima dell'albero, alla rondine, dove, da solo, si assicurava delle manovre. Per 42 anni ha istruito i nostri marinai nell'uso delle vele, quale maestro pilota. Ed avevamo molto da imparare da questo lupo di mare”.

I commandanti del brigantino di quei anni notavano: „Un eccellente marinaio, che porta dei servizi reali alla nave. Propongo che sia decorato con „La Coronna della Romania” classe V per l'onestà e l'amore con cui serve la Marina Militare da tanti anni” (Cpt. Cdor. Gheorghe Dumitrescu). „Eccellente pilota e istruttore” (Cpt. Cdor. C. Pogonat).

Quando, nell'autunno del 1929 Antonio Rotta si è ritirato dalla marina, in suo onore c'è stata una festa durante cui si sentiva nell'aria quella malinconia „Partir c'est mourir un peu”. Dalla frontiera, „versando ancora una lacrima per il mare, il brigantino ed i suoi marinai”, zio Antonio ha inviato il messaggio „Lasciando la terra del Paese Romeno così ospitale, vi trasmetto il mio ultimo saluto ed i miei ultimi pensieri”.

Zio Antonio, ritornato nella sua famiglia, negli anni seguenti, ha soddisfatto l'amore per il mare sulla sua barca a vele; incrociandosi nella via con le navi che attraversavano Messina, mentre il suo cuore batteva fortemente ogni volta che vedeva, alla poppa di una nave, il tricolore romeno.

Antonio Rotta dà explicații unui grup de vizitatori. Antonio Rotta dà delle spiegazioni a un gruppo di visitatori

Teresa și „al său” Alberto: povestea unei iubiri eterne, dincolo de orice depărtare!

După cum am anunțat în numărul anterior al revistei noastre, publicăm acum și versiunea în limba română a impresionantei povestiri a Teresei din Montechiarugolo, străbunica lui Federico Ghillani, cea care și-a înăbușit până la moarte durerea de a-l fi pierdut pe tatăl celor trei copii ai ei, pe Alberto Mori, plecat la muncă în România și dispărut din viața lor pentru totdeauna. Federico Ghillani, care după ani de cercetări a reușit să elucideze parțial această dispariție, ține să mulțumească în mod deosebit consulului onorific al României la Trento, dott. Maurizio Passerotti, care a avut un rol decisiv în cercetările sale și în încercarea sa de a restabili relațiile cu descendenții familiei Mori din România. Deși nu s-au cunoscut personal, a primit de la acesta sfaturi deosebit de utile privind sortarea datelor aflate în posesia sa și orientarea cercetării spre arhivele municipale italiene din care, după informațiile inițiale furnizate de dna Ohl din Iași, a putut identifica cele mai importante elemente ale istoriei familiei sale din România, începând cu finele secolului XIX. Recunoștința sa se îndreaptă și către Asociația Italianilor din România care, prin dl Mircea Grosaru, i-a sprijinit demersul, către Vladimir Relicovschi, strănepotul lui Lodovico Mori, fratele cel mic al lui Alberto, precum și către celelalte instituții românești care, prin activitatea lor valoroasă, joacă un rol important în întărirea relațiilor de prietenie existente între țările noastre.

Dorința de a face puțină lumină în povestea celor trei frați Mori, chiar după atâția ani de tăcere și, poate, de dureroasă uitare a unei părți din aceasta, își are rădăcinile în experiența mamei mele, Vilma. Ea nu a putut să nu păstreze nealterată în suflet amintirea afectuoasă și dramatic de vie pe care bunica ei, Teresa, partenera lui Alberto Mori și mamă pentru cei trei copii ai lui, rămași fără tată la o vârstă fragedă, a purtat-o cu ea întreaga viață, până la ultima suflare, la moartea sa survenită în 1947. Mama mea a petrecut mulți ani alături de bunica

Teresa, care a fost constrânsă să stea în casă o lungă perioadă de timp, din cauza unei boli grave, tuberculoza, căpătată în tinerețe. Pentru ea, bunica Teresa a fost, și încă este, un punct de referință, iar suspinele zilnice ale bunicii, după iubitul său Alberto, care era departe și pierdut pentru totdeauna, nici acum nu-i pot fi șterse din memorie.

Prietenia strânsă a Vilmei cu verișoara Bice, fiica surorii lui Alberto Mori, Alberta, a contribuit în mod neîndoielnic la reînvierea acestor sentimente profunde și a acestei legături de iubire care a știut să înfrângă

timpul și evidența faptelor, fără urmă de ranchiună. Lui Bice, dispărută, din păcate, de câțiva ani, îi datorăm primele informații concrete de la care au pornit cercetările tatălui meu, Ugo. Totul a început de la o discuție din timpul uneia dintre frecventele întâlniri dintre Vilma și Ugo cu mătușa Bice, în timpul căreia Vilma și verișoara sa și-au amintit povestea celor trei frați emigrați în România și dispăruți acolo, așa cum reiese din povestirile familiei.

După părerea mea, prima lovitură de teatru a poveștii, chiar dacă la momentul respectiv nu părea așa, a avut loc atunci când Bice le-a arătat prima dată părinților mei cele două fotografii găsite de ea printre amintirile de familie, probabil aparținând mamei sale, Alberta.

O primă fotografie este cu Serafino Mori, soția sa Esterina și cele trei fiice, o fotografie făcută, după spusele ei, în momentul plecării spre România, și a doua, în care apare Lodovico în haine civile, dar cu încălțăminte ce pare de soldat, iar pe verso-ul ei scrie cu creionul „unchiul Ludovico”. La o privire mai atentă, și pe spatele primei fotografii apare scris cu creionul, cu o caligrafie elegantă și înclinată „Mori Ludovico și Serafino – Comuna Buccini, Via Vignali – Iassi Rumania”.

Ugo și Vilma și-au dat seama atunci pentru prima dată că

familia Mori avea cunoștință de o eventuală destinație a celor trei frați, și cu acea ocazie au găsit un mic indiciu geografic, care a făcut posibilă o încercare de căutare. Dar azi e normal să te întrebi cum de această indicație exactă rămăsese necunoscută până în acel moment de către familia bunicii Teresa. Oare cu acea ocazie mătușa Bice voia să se elibereze, în sfârșit, de un secret păstrat de mama sa Alberta și cunoscut doar de surorile Mori, și doar în acel moment, după atâta timp, să i se destăinuiească verișoarei?

Deci Bice știa că mama ei, Alberta, era la curent cu ceva ținut ascuns de familia ei, pentru a evita să-i provoace durere Teresei, sau pentru a apăra onoarea fratelui Alberto, dispărut atât de misterios, ștergându-și definitiv orice urmă? Bice nu a spus nimic despre asta, dar nici Vilma și Ugo nu au înțeles imediat și în întregime dimensiunile acelei revelații, dar e adevărat că până acum câțiva ani continuau să afirme, conform povestirilor familiei, că fotografia cu Serafino și familia lui fusese făcută în momentul plecării în țara unde cu ceva timp în urmă, plecase și dispăruse, în mod misterios, Alberto.

În orice caz, plecând de la acele prime indicii, Ugo a stabilit primele contacte, în urma cărora s-a petrecut primul „miracol”. Într-adevăr, după ce primarul

din Iași a publicat scrisoarea trimisă de Ugo în cotidianul local, a sosit răspunsul Elnei Ohl din Iași, prietenă și rudă a uneia dintre fetele lui Serafino Mori, Alice. Din scrisorile doamnei Ohl, am putut cunoaște diverse detalii despre viața familiei lui Serafino la Iași, oraș unde este îngropat împreună cu soția, iar corespondența a durat cel puțin trei ani. Datorită ei, în 2000, după primele contacte telefonice, Ugo și Vilma au reușit să întâlnească la Parma, unde era în trecere în interes de serviciu, provenind din Como, pe o strănepoată de-a lui Serafino, Nella Mori.

Dar curând, deși contam mult pe Nella, care venea des în Italia în interes de serviciu, fiind șefa unei organizații din Catania, acest „filon” de cercetare de la care se aștepta măcar să se facă un pic de lumină în povestea celor trei frați Mori, s-a închis în mod inexplicabil pentru noi și nu a adus nici cel mai mic răspuns întrebărilor noastre. Am rămas, în schimb, cu impresia a ceva nedefinit, care împiedica dintr-odată orice continuare a cercetării referitoare la soarta lui Alberto și părea a fi de-a dreptul indecent să ne mai gândim la asta. Nella Tănăsescu se arătase nu doar dornică să ne ajute, ci și sigură că ar putea avea măcar o informație utilă din partea

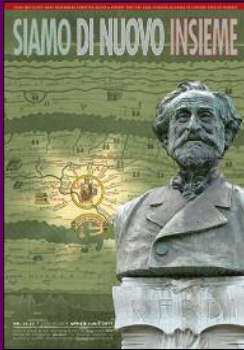

Vilma, Federico, Bice și ultimul descendent al lui Alberto Mori

tatălui Giovanni, dar apoi nu numai că nu ne-a mai parvenit nici o veste de la ea, dar Nella nici măcar nu a mai răspuns la ultimele scrisori trimise atât de noi, cât și de doamna Elna Ohl, cu care, de câțiva ani nu am mai reușit să comunicăm, poate și din cauza problemelor sale de sănătate. Asta am aflat-o din recentul contact pe care un genealogist din Sfântu Gheorghe, Janos Kochs, cu care suntem în legătură, a încercat să-l stabilească pentru noi cu fiica acesteia, Carmen Ohl, care a promis să ne dea de veste de îndată ce va fi posibil.

Însă ceea ce a clarificăm mai bine unele aspecte ale poveștii și să înțelegem mai bine semnificația „loviturii de teatru” despre care vorbeam mai sus, a fost ceea ce s-a întâmplat în 2009 când, având în vedere impasul de moment, am decis să aprofundez cercetările privind urmele rudelor mele Mori aici, la Parma. Până atunci urmam doar informațiile din familie, care spuneau că familia Mori locuia la Monticelli, ținutul unde s-au născut mama mea Vilma și tatăl ei Romeo și unde bunica Teresa trăia înainte de a se muta cu fiul ei la Parma. (Va urma)

Voluntari italiani la Biserica Romano-Catolică Sf. Fecioară Maria Îndurerată din București

Copii de cartier
la cina creștină

De 18 ani încoace, în luna mai a fiecărui an, voluntari ai Associazione MASCI (Movimento Adulti Scout Cattolici Italiani) din Iesolo, Veneția, vin în România și în Republica Moldova cu acțiuni caritabile pentru copiii săraci de cartier, pentru cei din casele de copii, copiii ai străzii, bătrâni în dificultate.

Vin încărcăți cu jucării, haine, alimente de bază, vitamine și medicamente, în cantități pe care le estimează a fi suficiente până la următoarea lor sosire.

Mica echipă de voluntari entuziaști, formată anul acesta din dott. Roberto Moglia, preot Don Corrado De Fanti, cu tinerele Loredana și Nadia, și-a început opera caritabilă cu o cină creștină organizată duminică, 15 mai, la Biserica Romano-Catolică Sf. Fecioară Maria Îndurerată din București. Cina a fost precedată de o slujbă oficiată de Padre Martin, parohul acestei biserici și cel datorită căruia se menține vie de atâția ani, relația cu cei din MASCI – Iesolo, asistat de Don Corrado.

Recunoscută pentru acțiunile caritabile pe care le patronează, această biserică este, totodată, un loc

Da 18 anni, nel mese di maggio di ogni anno, i volontari dell'Associazione MASCI (Movimento Adulti Scout Cattolici Italiani) di Iesolo, Venezia, giungono in Romania e nella Repubblica Moldova con azioni umanitarie per i bambini poveri dei quartieri, per quelli degli orfanatrofi, per i bambini di strada, oppure per gli anziani in difficoltà.

Vengono con giocattoli, abiti, cibo, vitamine e medicine, in quantità che pensano siano sufficienti fino al loro ritorno.

La piccola squadra di volontari entusiasti, formata quest'anno dal dott. Roberto Moglia, Don Corrado De Fanti, e le giovani Loredana e Nadia, ha cominciato l'opera di carità con una cena cristiana organizzata domenica 15 maggio alla Chiesa Romano - Cattolica Santa Vergine Maria Addolorata di Bucarest. La cena è stata preceduta da una messa celebrata da Padre Martin - il parroco di questa chiesa - assistito da don Corrado. E grazie al quale si mantiene viva da tanti anni la relazione con i componenti di MASCI-Iesolo.

Negli anni addietro, nelle cure dell'Associazione è entrato anche il Monastero Pasărea, con importanti contributi finanziari per fornire un riparo per le persone anziane, suore e converse, vedove, essendo questi la maggior dei casi sociali. L'aiuto è stato interrotto poco dopo la morte di Madre Mina, e quando il riparo è stato preso in sovvenzione dallo stato romeno.

La prossima destinazione sarà la località Faraoni, nella provincia di Bacău, sulla via per Iassi e Repubblica Moldova. Con Iassi sono già in programma piccoli progetti di cooperazione allo scopo di aiutare i poveri. Tra questi progetti, anche quello di farsi carico delle spese per gli studi per quattro ragazze.

Nella Repubblica Moldova i volontari italiani si recano nelle case per gli anziani che hanno un'assegno

privilegiat pentru copiii de cartier asistați și de o voluntară, tot venețiană, Ariana Dina.

În anii trecuți, în preocupările Asociației italiene a intrat și Mănăstirea Pasărea, cu importante contribuții financiare pentru sprijinirea adăpostului de persoane vârstnice, maici și preotese, femei văduve, majoritatea, cazuri sociale. Ajutorul a fost sistat la scurt timp după stingerea din viață a maicii Mina și când adăpostul a fost preluat spre subvenționare de către statul român.

Următoarea destinație – com. Faraoni din jud. Bacău, în drumul spre Iași și Republica Moldova. Cu Iașiul există deja pe rol mici proiecte de cooperare în vederea sprijinirii celor sărmani, printre acestea, preluarea cheltuielilor de studii pentru patru fete.

În Republica Moldova voluntarii italieni merg la aziluri pentru bătrâni care au o pensie atât de mică, încât din ea nu li se poate asigura nici măcar traiul zilnic. Din aceste considerente, aici, grupul oferă și câte o contribuție în bani, alături de haine groase pentru iarnă, așternuturi de pat, păături și alimente – orez, ulei, supe concentrate etc.

Tot ceea ce întreprind membrii MASCI este pornit din suflet, din dragostea creștinească față de aproapele aflat în suferință atât materială, cât și fizică sau spirituală. Și asta, pentru că ei, ca buni creștini, nu pot concepe fericirea decât în acest fel: să te gândești și să-i ajuți pe ceilalți.

Gabriela Tarabega

così piccolo, che non possono assicurarsi neanche la vita quotidiana. Per questo, il gruppo offre anche un contributo in danaro insieme a vestiti pesanti per l'inverno, lenzuola, coperte ed alimenti come riso, olio, zuppe concentrati ecc.

Tutto quello che i membri del MASCI realizzano viene dal cuore, dall'amore cristiano per la persona che soffre sia materialmente quanto fisicamente o spiritualmente. E questo, perchè loro, come buoni cristiani, possono concepire la felicità soltanto in questo modo: pensare ed aiutare gli altri.

Stânga: venețianca Ariana Dina și unul din copiii pe care-i asistă. **Dreapta:** dl Sandu Mehedințeanu (enoriaș) și Padre Martin. **Jos:** Dott. Roberto Moglia și Don Corrado De Fanti

Volontari italiani alla Chiesa Romano-Cattolica Santa Vergine Maria Addolorata di Bucarest

VARĂ

REȚETE

PEPERONATA

Ingredienti (per 4 persone)

Peperoni: 4 grossi
Cipolla: 1
Aglie: 1 spicchio
Pomodori maturi: 6 pelati
Olio extravergine d'oliva: 1/2 bicchiere
Basilico: trifoglie spezzettate
Sale e pepe

Preparazione

1. Fate dorare la cipolla con l'olio in un tegame coperto; unite qualche cucchiaio d'acqua e continuate la cottura a tegame scoperto. Fate abbrustolire leggermente i peperoni sulla fiamma, pelateli, apriteli, privateli dei semi, lavateli, asciugateli e tagliateli a listarelle.
2. Tagliate a pezzi anche i pomodori e, se usate quelli in scatola, eliminatene il liquido e schiacciateli con la forchetta. Quando la cipolla sarà dorata versate nel tegame i peperoni e fateli cuocere per 15 minuti a fuoco medio.
3. Unite poi i pomodori, il sale, il pepe e lo spicchio d'aglio intero. Lasciate cuocere finché l'olio non sarà assorbito completamente dalle verdure.
Al momento di servire aggiungete le foglie di basilico spezzettate.

Ingredienti (per 4 persone)

Uova: 4
Acciughe sotto sale: 2
Origano: un cucchiaino
Prezzemolo: una manciatina di foglie
Aglie: 1 spicchio
Sale

FRITTATA ALL'ORIGANO

Preparazione

1. Sciacquate le acciughe sotto l'acqua corrente per eliminare completamente il sale, diliscatele e tritatele grossolanamente con il prezzemolo. Strofinare energicamente una terrina con lo spicchio d'aglio tagliato a metà, rompetevi le uova amalgamatevi metà dose di origano e le acciughe tritate con il prezzemolo.
2. Regolate il sale, quindi fate scaldare bene la padella unta con un filo d'olio e versateli il composto preparato. Cuocete la frittata da ambo le parti a fuoco abbastanza vivace. Quando sarà pronta spolverizzatela col rimanente origano, copritela per qualche secondo e servitela.

Ingredientie (pentru 6-8 persoane)

1 cutie ton (500 g)
1 cutie fasole albă - boabe (425 g)
1 cutie fasole roșie - boabe
3 ardei kapia - roșii
3 roșii (de mărime potrivită)
1 legătură ceapă verde
1 legătură mărar
- sare, piper, zeamă de lămâie, pastă ardei iute
- oțet balsamic, ulei de măsline

Prepararea

Se toacă ceapa și ardeii kapia (în fășii subțiri). Se prăjesc ușor în ulei de măsline. Se adaugă roșiile tăiate cubulețe, fasolea scursă, restul de condimente și mărarul tocat fin. Compoziția se așează în formă de coroană pe un platou. În centru se pune tonul decorat cu ardei kapia și mărar. Timp de preparare - 20 min.

SALATĂ DE TON CU FASOLE BOABE

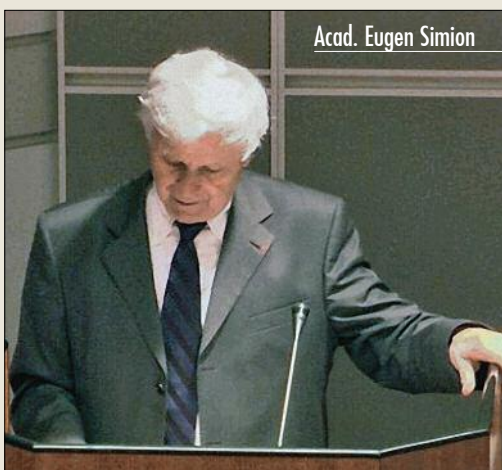
Colocviu dedicat Fecioarei Maria la Academia Română

Academia Română a găzduit în data de 31 mai colocviul **Fecioara Maria în cultura Răsăritului și a Apusului**, organizat în colaborare cu Arhiepiscopia Romano-Catolică, Fundația Națională pentru Știință și Artă și Institutul Italian de Cultură „Vito Grasso” din București.

În deschiderea lucrărilor, Ansamblul Musica Sacra al Catedralei „Sf. Iosif” din București a interpretat două cântări dedicate Sfintei Fecioare.

Alocuțiunile rostite în fața unui auditoriu, format din oameni de cultură și renumiți reprezentanți ai spiritualității creștine, au abordat universul spiritual, cultural și artistic al bogăției cinstirii Fecioarei Maria și reflectării imaginii Maicii Domnului în cultura și spiritualitatea din spațiul occidental și răsăritean, cu referiri mai ample la cel românesc.

Printre intervenanți s-au numărat nume mari ale vieții culturale și religioase: acad. Eugen Simion, Președintele Secției de Filologie și Literatură a Academiei Române, vorbind despre chipul Fecioarei în literatură, și îndeosebi în poezie, s-a oprit asupra redării acestuia în eminescienele *Rugăciune* și *Răsai asupra mea*, în cea din urmă imaginea Fecioarei apărând și ca o *posibilitate de mântuire*: „Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința / Și reapi din cerul tău de stele: / Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!”; ÎPS Arhiepiscop Ioan Robu, membru de onoare al Academiei Române, a adus în discuție modalitățile de cinstire ale Fecioarei Maria în liturgia catolică; Părintele profesor Gianni Colzani a făcut o prezentare a spiritualității mariane în Bisericile occidentale, prin spiritualitate mariană înțelegând „trăirea spirituală a Mariei și acel exemplu de credință, de iubire și de speranță pe care urmându-l, noi intrăm într-un profund raport cu Dumnezeu”.

Acad. Eugen Simion

Romania Mon Amour

Sub înaltul patronaj al Ambasadei României la Roma și al Provinciei Cagliari, Tycoon Communication Italia organizează în perioada 6-10 iulie, cea de-a II-a ediție a festivalului „Romania Mon Amour”, eveniment de promovare culturală a României în Italia, ce va avea loc în Sardinia, Parcul Monteclaro din orașul Cagliari.

Ca și la ediția precedentă, organizatorii au în vedere conectarea românilor din regiune la identitatea și tradițiile lor, sprijinirea acestora pentru a-și menține obiceiurile, precum și o corectă cunoaștere de către comunitatea din Insulele Sardiniei, a ceea ce înseamnă România culturală.

Cele 5 zile ale festivalului vor fi marcate de expoziții de costume populare originale și podoabe din Negrești – Oaș, de ceramică de Horezu și Cucuteni, icoane, ouă încondeiate, fotografie, troițe de Maramureș, reprezentații folclorice. Menționăm, de asemenea, recitalul de poezie românească în limba italiană precum și prezența Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti” cu expoziții cu vânzare și demonstrații ale meșterilor populari.

Grupaj realizat de Elena Bădescu

Canta che ti passa. Virginia Zeani în dialog cu Sever Voinescu

În ziua de 24 mai, în foaierea Operei Naționale București iubitorii genului liric au fost invitați la o întâlnire extraordinară cu soprana Virginia Zeani, cu prilejul lansării volumului „Canta che ti passa. Virginia Zeani în dialog cu Sever Voinescu”, publicat de Editura Galaxia Gutenberg. Evenimentul vine în continuarea spectacolului dedicat de ONB Virginiei Zeani și se alătură seriei de manifestări închinată mării artiste cu prilejul vizitei pe care aceasta a efectuat-o în România. Volumul, care însumează aproape 300 de pagini, a fost lansat în prezența artistei, alături de care au luat cuvântul autorul Sever Voinescu, Silviu Hodiș, directorul Editurii Galaxia Gutenberg, PS Virgil Bercea, episcop greco-catolic de Oradea, care a semnat și prefața volumului, precum și muzicologul Viorel Cosma.

STIRI / NOTIZE

ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA **RO.AS.IT.** STR. LIPSCANI NR. 19, etaj 1, 030031 BUCUREȘTI

TEL.: 031 4212869

WWW.ROASIT.RO